

Leto XX.

Številka 7. in 8.

SLOVENSKI PRAVNIK.



Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.



Odgovorni urednik:

D^{R.} DANILO MAJARON.



V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“

1904.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Volčič</i> : Podatki iz števnic za leto 1903 izvršbeno prodane premičnine	193
2. <i>Dr. Fr. Mohorič</i> : O pomenu strankinega podpisa pri sodnih poravnava	196
3. <i>Dr. J. Robida</i> : Onemoglostna psihoza; simulacija	203
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Na obstoj kupne pogodbe nima vpliva niti poznejši dogovor, da se po plačilu kupnine vknjiži lastninska pravica za kupčevo ženo in le-ta gospodari kakor lastnica na kupljenem zemljišču še pred prepisom, niti napram isti storjena konkludentna dejanja prodajalčeva, mereča na razrušitev prvotne pogodbe. Za to je potrebna formalna pogodba, sklenjena med protivnima strankama. (§ 920 obč. drž. zak.)	209
<i>b)</i> Kdor izpodbija oporoko iz razlogov, navedenih v §-u 543 obč. drž. zak., sme podajati dokaze tudi v dotični civilni pravdi	221
<i>c)</i> Odgovornost odvetnika za škodo, ki je nastala, ker pri izterjevanju hipotečnih terjatev ni pazljivo postopal (uvaževanje določila §-a 496 odst. 2. c. pr. r. in revizijskega razloga po §-u 503 št. 4. c. pr. r.).	225
<i>d)</i> Fundus instructus i pribor, što se nalazi na kakvoj nekretnini, smiju se uzeti pod ovrhu jedino skupa s istom nekretninom	231
<i>e)</i> Izvršilo v zavarovanje je na predlog ustaviti, ako se sodba, vsled katere je bilo dovoljeno, razveljavi (§ 376 št. 3 in § 29 št. 1 izvrš. reda).	233
<i>f)</i> Natančna označba izvršilnega predmeta je neobhodno potrebna (§ 54 izvrš. reda). Mogoče pravice zavarovalca iz zavarovalnih polic, glasečih se v prid tretjim osebam, se ne dajo zarubiti niti kakor terjalne pravice, niti kakor druge imovinske pravice	237
<i>g)</i> Ako skleneta zakonska, ki sta avstrijska državljana, v inozemstvu kupno pogodbo o zemljišču, ležečem v tozemstvu, je treba oblike notarskega akta	241
Kazensko pravo.	
Predmet §-a 144 k. z. ne more biti že mrtev telesni plod. Obtožba po §-u 144 k. z. sama na sebi ne obsega dejanskih znakov za § 339 k. z.	243
5. Izpred upravnega sodišča.	
Davčna oprostitev kreditnih in posojilnih društev od pridobnine v zmislu §-a 84 <i>lit. e)</i> oseb. davč. zak. nastopi že takrat, kadar njih pravila ustrezajo §-u 1 zak. od 1. junija 1889 in ne zavisí od dejanskega poslovanja društva v zmislu teh pravil	245
6. Listek.	
I. znanstveni shod čeških pravnikov v Pragi. (Konec.)	247
7. Književna poročila	254
8. Razne vesti	255



Slovenski Pravniki.

Leto XX. V Ljubljani, 15. avgusta 1904. Štev. 7. in 8.

Podatki iz števnic za leto 1903 izvršbeno prodane premočnine.¹⁾

C. kr. just. ministrstvo je nedavno objavilo nekaj statistike o prisilnih prodajah premočnin, to pa na podlagi 22.000 števnic (Zählblätter), katere so bila vposlala sodišča l. 1903. Ta statistika je jako poučna za socialno politiko in narodno gospodarstvo.

Razmerje med izkupili prisilnih prodaj in med nastavljenimi cenilnimi vrednostmi kaže v odstotkih za posamezne kronovine naslednja razpredelnica:

Kronovina	Pri prodajah na javni dražbi			Pri prodajah pod roko				s prevzemom
	skupaj	od teh		pri vrednostnih papirjih z borzno ceno	pri predmetih z borzno ali tržno ceno	pri predmetih, ki nimajo borzne ali tržne cene		
		na dražba-lišču	izven dražba-lišča			za katere se pri dražbi ni dosegel najnižji ponudek (§ 280 odst. 2, e. r.)	pri drugih (§ 280 odst. 1. e. r.)	
Nižje Avstrijsko	66·6	88·2	61·5	100·0	133·0	111·1	110·6	125·0
Gor. Avstrijsko	76·6	126·3	71·5	—	79·6	135·5	150·8	450·0
Šolnograško	66·8	59·1	66·9	—	—	103·8	100·0	125·0
Češko	62·0	70·0	61·5	100·0	100·6	118·1	127·8	125·0
Moravsko	74·0	91·9	70·8	100·5	99·5	157·8	106·3	125·0
Šezija	63·1	—	63·1	—	—	135·0	109·2	—
Štajersko	68·3	100·9	62·9	101·0	100·2	147·9	107·0	125·0
Koroško	73·0	—	73·0	97·5	—	179·1	149·8	125·0
Kranjsko	80·7	145·1	80·5	105·1	—	125·7	105·0	360·0
Tirolsko	79·4	67·6	79·8	97·2	101·0	134·3	194·1	126·5
Predarlško	98·8	—	98·8	—	58·5	—	100·0	—
Primorsko	61·7	155·4	56·8	100·0	121·6	146·6	151·3	126·5
Zapadna Galicija	58·6	74·0	56·1	100·3	—	163·7	171·3	131·1
Vzhodna Galicija	56·8	64·9	55·7	99·1	46·2	121·2	166·6	124·5
Bukovina	62·7	55·0	63·2	—	—	171·2	100·9	—
Dalmacija	62·3	—	62·3	—	—	122·6	—	125·4
Skupaj	64·2	80·0	62·4	100·2	100·4	122·3	112·3	125·0

¹⁾ Ta spis je došel »Slov. Pravniki«, predno je izšla razprava o isti statistiki v »Allg. österr. Ger. Ztg.« od 11. junija 1904.

Uredn.

Pri primerjanju navedenih podatkov iz raznih kronovin pa ni upoštevati odstotnih števil za Gorenje Avstrijsko, Solnograško, Kranjsko, Tirolsko in Bukovino, tikajočih se prodaj v dražbališčih (Auktionshalle), dalje onih za Koroško, Tirolsko in Primorsko glede prodaje vrednostnih papirjev in pa za Gorenjo Avstrijo, Kranjsko in Dalmacijo glede izkupil prodaje s prevzemom. To izločenje je upravičeno nekaj, ker so temeljni zneski, iz katerih izhajajo dotične odstotne številke, premalenkosti, nekaj pa, ker so se dotične prisilne prodaje vršile le o posamnih prilikah ali celo samo enkrat; iz odstotnih števil teh slučajev bi torej ne bilo delati splošnih sklepov. Na Nižjem Avstrijskem, Češkem, Primorskem in Gališkem so manj povoljni uspehi nekaterih sodnih okrajev pri prodajah izven dražbališča znižali skupno število kronovine pod povprečno številko vseh kronovin.

Skupni zneski za slovenske kronovine znatno presegajo povprečno izkupilno število, kar ni slab znak o denarni moči prebivalstva.

Druga razpredelnica kaže izkupilne odstotke, pripale upnikom in pa cenilnim in prodajnim stroškom.

Tudi ti podatki so navedeni za vsako kronovino posebej in pa za vse skupaj.

Vsakih 100 K izkupila se je torej delilo tako:

Kronovina	Upniki	Stroški cenitvein prisilne prodaje
Nižje Avstrijsko	97.4	2.6
Gorenje Avstrijsko	96.4	3.6
Solnograško	97.4	2.6
Češko	96.1	3.9
Moravsko	94.9	5.1
Šlezija	94.6	5.4
Štajersko	95.6	4.4
Koroško	95.0	5.0
Kranjsko	95.9	4.1
Tirolsko	95.4	4.6
Predarlsko	98.7	1.3
Primorsko	95.3	4.7
Zapadna Galicija	96.9	3.1
Vzhodna Galicija	96.6	3.4
Bukovina	96.3	3.7
Dalmacija	97.2	2.8
Povprečno	96.3	3.7

Videti je, da omenjeni stroški v slovenskih deželah nekoliko presegajo dotično poprečno število vseh dežel; iz tega dejstva pa nikakor ni sklepati, da so ti stroški v naših deželah v resnici višji kakor v drugih, na pr. na Nižjem Avstrijskem in Češkem. Omenjeno razmerje je v naših deželah nepovoljno brez dvoma le zato, ker se izvršbe na premičnine pri nas obavljajo le za nižje terjatve kakor v drugih kronovinah z velikim trgovskim prometom, kreditom in radi tega večjimi terjatvami. Na Dunaju se na pr. izvrši prodaja premičnin za terjatev 1000 K, izkupilo znaša ravno toliko, stroški pa 20 K; v Novem mestu pa se izgotovi prodaja za terjatev 200 K, dobi se enako izkupilo 200 K, stroški pa znašajo le 10 K. Slednji stroški so torej nižji, po $\%$ terjatve pa znašajo 5 $\%$; prvi stroški so dvakrat toliki, a po $\%$ terjatve dosega le 2 $\%$. Tako razmerje je pa z veliko večino terjatev po svojstvih omenjenih kronovin, zato tudi ni pričakovati, da bi se navedeno razmerje pri sedanjih izvršenih normah znatno predrugačilo ali celo znižalo. Sploh se navedeno razmerje lahko imenuje jako povoljno.

Dr. Volčič.

Pripomnja uredništva. Nazore tega sestavka potrjujejo v splošnem — posebnosti Galicije in Bukovine ni vpoštevati — tudi podatki, ki jih je medtem priobčil sekcijski svetnik dr. Jos. K. Binder v »Allg. österr. Gerichtszeitung« od 11. junija 1904.

Značilna je naslednja razpredelnica:

Kronovina	Izkupilo v odstotkih cenilne vrednosti	Med 100 prisilnimi dražbami je znašalo izkupilo pod 100 K
Bukovina	62·7	81·9
Primorsko	61·7	80·2
Šlezija	63·1	79·6
Vzhodna Galicija	56·8	78·7
Kranjsko	80·7	74·1
Dalmacija	62·3	69·8
Nižja Avstrija	66·6	69·1
Češko	62·0	68·7
Štajersko	68·3	67·8
Zapadna Galicija	58·6	67·8
Moravska	74·0	67·6
Solnograška	66·8	59·3
Tirolsko	79·4	55·9
Koroško	73·0	54·8
Gorenja Avstrija	71·6	54·2
Predarlško	98·8	52·9
Povprek	64·2	71·1

Zanimiva je tudi ta -le razkaznica o prisilni prodaji na javni dražbi:

Kronovina	Vsa ocenjena vrednost	Svote izkupil	Izkupilo v odstotkih v cenitve
	K	K	
Predarlško	38.852	38.382	98.9
Kranjsko	98.144	79.239	30.7
Tirolsko	254.445	202.011	79.4
Moravsko	462.320	342.036	74.0
Koroško	139.668	101.926	73.0
Gorenje Avstrijsko	201.927	144.556	71.6
Štajersko	325.461	222.118	68.3
Solnograško	68.496	45.750	66.8
Nižjeavstrijsko	1,309.412	871.803	66.6
Šlezija	134.234	84.777	63.1
Bukovina	290.128	181.984	62.7
Dalmacija	216.236	134.810	62.3
Češko	1,578.295	979.162	62.0
Primorsko	185.397	114.343	61.7
Zapadna Galicija	720.733	422.468	58.6
Vzhodna Galicija	1,351.404	767.893	56.8
Skupno	7,375.152	4,733.258	—

Določne sklepe bode moči izvajati iz statističnih podatkov, kadar nam bodo le-ti znani za več let.



O pomenu strankinega podpisa pri sodnih poravnava.¹⁾

O sodni poravnavi govore §-i 204—206 civ. pr. reda, vendar se nikjer izrecno ne zahteva, da je za veljavnost te poravnave potreben strankin podpis. Zaradi tega nastane vprašanje, ali je strankin podpis za veljavnost sodne poravnave bistven? Neumann trdi v svojem komentarju k civ. pr. redu: »Veljavnost sodne poravnave po zakonu ni odvisna od strankinega podpisa.« »Če se pa resničnost protokolirane poravnave vsebine ne priznava in se ne doseže soglasje glede sestave zapisnika, ki bi jo

¹⁾ Ta razprava je bila spisana in »Slov. Pravniku« doposlana, predno je bil priobčen Kavčnikov sestavek »Nekaj o sodnih poravnava« na str. 102 in nasl.

priznali obe stranki, tedaj take poravnave ni smatrati za sodno, in taka poravnava nima moči izvršilnega naslova.«

Čeprav pa civ. pr. red izrecno ne zahteva strankinega podpisa za veljavo sodne poravnave, vendar določa § 204 št. 1 civ. pr. reda: »Če se poravnava sklene, tedaj je njeno vsebino na predlog (?) sprejeti v zápisnik.« — Predvsem je tukaj treba določiti pomen »na predlog« . . . Lahko bi se namreč sklepalo, da sicer vsebine sodne poravnave ni treba sprejemati v zapisnik, ampak samo tedaj, če stranki to zahtevata.

Toda besedilo »na predlog« mora imeti očitvidno drug pomen. Bistvo sodne poravnave je namreč ravno to, da se poravnava mora sprejeti v zapisnik, sicer ni sodna poravnava. Ker pa imajo stranke pravico pogoditi se na tihem med seboj in potem ne priti k obravnavi, ali pri obravnavi ne se udeleževati razprav, ali celo predlagati mirovanje, ima zakonito besedilo samo ta zmisel, da naj sodnik samo takrat sprejme sodno poravnavo, kadar sta se stranki glede prepirnega predmeta zjedini in kadar izrecno zahtevata, predlagata, da se poravnava ustanovi ravno v obliki in moči sodne poravnave.

Po §-u 212 civ. pr. r. »je sestavljeni zapisnik strankam predložiti v pregled ali jim prečitati in po strankah podpisati.« Glasom §-a 213 civ. pr. r. pa je v dostavku k zapisniku navesti, če se stranka pred sestavo zapisnika odstrani, ali podpis odreče. Ker je torej strankin podpis zapisnika obligatoren, in ker je po §-u 204 sprejeti vsebino sodne poravnave v zapisnik, tedaj je že iz tega razvidno, da mora biti po strankah podpisan tudi oni zapisnik, v katerega se je sprejela sodna poravnava. To se posebno jasno vidi, če stranka — z namenom nepripoznanja poravnave — podpis odreče; v tem slučaju stranka sodne poravnave ne mara in se ista ni sklenila, — je neveljavna.

Mogoče je, da se stranki takoj začetkom razprave poravnata; v tem slučaju zapisnik sploh nima druge vsebine, nego sodno poravnavo. Če pa se sodna poravnava doseže šele po daljši sporni razpravi, takrat se sprejme sodna poravnava kot najzadnja na zapisnik in vse drugo, kar se je poprej v zapisniku navajalo, nima konstitutivnega pomena, ampak samo deklarativni, odnosno samo interpretativni pomen. Iz stvari same je torej razvidno da podpis strank pri zapisniku, v katerega se je sprejela sodna

poravnava, velja predvsem sodni poravnavi, in je torej podpis strank tembolj potreben za sodno poravnavo, ker je potreben za zapisnik sploh.

Toda zakon hoče, kar je odobravati, da naj stranka ne more onemogočiti zapisnika s tem, da muhoglavo podpis odreče. V takem slučaju se strankin podpis nadomešča s sodnouradno pripomnjo, zakaj ali ob kateri izjavi stranka noče podpisati (§ 212 civ. pr. r.).

Še važnejši kakor podpis zapisnika samega je podpis zapisnika s sodno poravnavo.

Če se sporna razprava redno sklene, je sodniku razglasiti rzsodbo, ki da izvršilni naslov in se izdela ex offo posebej, v posebni javni listini. V tem slučaju čuva torej sodnik nad istotnostjo zapisnika, katerega sprejema izvirno v dejanski stan rzsodbe. Če pa se doseže sodna poravnava, tedaj ni sodnik tvoritelj izvršilnega naslova, ampak stranka; tedaj je izvršilni naslov že vsebina razpravnega zapisnika, katera se pravno osnuje samo pod sodnikovim nadzorstvom. Če sta torej stranki dogovorili sodno poravnavo, ima stranka pravico premisliti se še pravoveljavno do podpisa. In če stranka podpis zapisnika s sodno poravnavo odreče, ni ta odreka istotna z odreko podpisa pri navadnem razpravnem zapisniku in zato tudi kot nadomestek ne zadostuje sodna pripomnja, da se stranka brani za zapisnik podpisati iz tega ali onega razloga.

Uprav zaradi posebnega pomena v zapisnik sprejete sodne poravnave treba tukaj razločevati: Če se stranka sploh brani zapisnik s sodno poravnavo podpisati: »jaz tega ne podpišem!«, takrat stranka prereka sodni poravnavi; takrat se sodna poravnava ni dosegla, in sodnik bo moral izreči rzsodbo. Če pa stranka sicer podpis zapisnika — ali poravnave same odreka, vendar pa obenem izrecno priznava pravoveljavnost sklenjene sodne poravnave, takrat in samo takrat se bo dal strankin podpis nadomestiti z dotičnim sodnim dostavkom.

Bistvenost strankinega podpisa je posebno jasna pri pogojni sodni poravnavi §-a 205 civ. pr. r. Tudi v tem slučaju bo treba razločevati: Če se stranki pogodita na pogojno sodno poravnavo, in če se ista sprejme v zapisnik, in stranka takoj pri-seže pogojeno prisego, tedaj je stranka poravnavo dejstveno

ugotovila, in v tem slučaju bo moči nadomestiti strankin podpis z uradnim dostavkom, če stranka sicer ne ugovarja vsebini ali obliki poravnave. Če se pa doseže pogojna sodna poravnava in se za prisego določi poseben narok; ali če stranka pri takoj pogojeni prisegi ne mara priseči in odreče podpis zapisnika, tedaj je iz te odreke dejstveno sklepati, da je stranka sodno poravnavo odklonila.

Namen sodne poravnave je, z isto močjo kakor z rzsodbo onemogočiti vsak daljnji spor med strankama. Sodna poravnava torej ne sme in ne more biti vir novim sporom, kakor rzsodba ne. Iz tega pa izhaja, da sodna poravnava ni sklenjena, dokler je mogoč spor, dokler ni vsaka dvomljivost o njeni veljavi odstranjena, dokler ni sodna poravnava izrecno priznana in podpisana, ali dokler vkljub izrecnemu nedvomnemu priznanju podpis ni nadomeščen tako, da je nedvomno potrjeno izrecno priznanje in vsled tega izključeno vsako nesoglasje med strankama. Samo s to omejitvijo se da določba §-a 212 civ. pr. r. glede odrečenega podpisa zapisnika uporabljati tudi za sodno poravnavo.

Za prakso pa je odobravati, da sodnik sodne poravnave ne dokumentuje pred podpisom obeh strank. V praksi se lahko poravnava tudi pred sodnikovim prečitanjem podpiše; a to je nemogoče pri pogojni poravnavi, kjer stranka takoj priseže in kjer se prisega vzame v poravnavo.

Končno je uvaževati še en razlog: Če stranki skleneta sodno poravnavo, sta hoteli skleniti izključljivo le p i s m e n o poravnavo, ker ustmene sodne poravnave ni. Poravnava in tudi sodna poravnava pa je pogodba v pravem pomenu besede, in kot taka ni sklenjena pred podpisom strank (§ 884 o. d. z.).

Neumanovi navedeni razlagi ni torej povsem pritrjevati. Vse to velja v prvi vrsti za civilne poravnave. Vprašanje je, kako je s sodnimi poravnava v kazenskem pravu?

Za veljave občega sodnega reda so bile sodne poravnave pred kazenskim sodiščem neznane. Poravnave, ki jih dopušča kaz. red, so samo sklenjene med strankama kakor druge pogodbe in poravnave (§-i 33, 259, 188, 466 kaz. zak.). Izvršilni naslov so marveč samo rzsodila kazenskih sodišč (§-i 193, 258 in 373 kaz. pr. r.). Dvorni dekret z dne 22. junija 1805 zbirka s. zak. št. 735 določa k §-u 298 o. s. r.: »§ 298

o. s. r., kateremu so predmet (samo) prepirne stvari, je razumevati zares samo glede takih pogodeb, ki so se sklenile o sodno razpravljanih spornih predmetih, torej (samo) glede pravih sodnih poravnav (transactionibus), kakor jih naziva latinski prevod.

Poglejmo, ali se je vsled novih zakonov v tem oziru kaj premenilo.

V §-u 1 izvrš. r. o izvršilnih naslovih najdemo v točki § 1, št. 8 izvrš. r.: pravomočna razsodila, katera se izdado glede *a)* stroškov kazenskega postopanja ali *b)* glede zasebnopravnih zahtevkov ali *c)* glede zapadlosti položene varščine, kakor dosedaj §-i 193, 358, 373 kaz. pr. r. Toda v §-u 1 št. 5 izvrš. r. se določa glede sodnih poravnav nekaj novega, ker ta točka navaja: poravnave, ki so se sklenile o zasebnopravnih zahtevkih pred civilnimi ali kazenskimi sodišči. Izvršilni red je torej tu ustanovil nov izvršilni naslov v področju kaz. pr. reda.

Ker pa kazenskopravni red ne zahteva, kakor § 212 civ. pr. r., za razpravni zapisnik podpisa strank, nastane vprašanje, ali je tudi za sodno poravnavo pred kazenskim sodiščem bistven podpis strank, matri je nepotreben? Eno merilo pri razsojanju tega vprašanja nam daje načelo, da se je kazenskemu sodniku povsod in vselej, kadar razsoja zasebnopravne zadeve, ravnati po civilnem zakonu. Drugi razlog nam daje dejstvo, da je pri nepodpisani sodni poravnavi vedno nevarnost, da stranke pozneje istinitost poravnave prerekajo ali izpodbijajo. In tretji razlog najdemo v tem, da je le-ta izvršilni naslov ustanovil izvršilni red, torej zopet civilni zakon, ki je zgrajen naravno samo na podlagi civilnih načel.

V kazenskem postopanju se stranke največkrat poravnavaajo pri zasebnih obtožbah (§ 46 kaz. pr. r.), in navadno zasebni obtožitelj na podlagi dogovora strank o stroških itd. umakne svojo obtožbo. Posledica tega je: *a)* ustavitev kazenskega postopanja po §-u 46 kaz. pr. r. in rešitev (obligatorna) obdolženca v zmislu §-a 390 kaz. pr. r. od plačila stroškov kazenskega postopanja, če se zgodi umaknitev pred glavno razpravo; *b)* razsodbena oprostitev obdolženca po §-u 259, št. 2 kaz. pr. r. in (obligatorna) odveza plačila stroškov po §-u 390 kaz. pr. r. Za kako poravnavo kaz. pr. red nima prostora; taka poravnava je bila do

novega izvršilnega reda izključna stvar strank, ni imela mesta v zapisniku (vsaj konstitutivnega ne), in se sodniku ni bilo z njo pečati.¹⁾

Ker pa seveda novi izvršilni red ni mogel in tudi ni hotel izpreminjati v tem oziru kazenskopravnih določeb, ampak je ustanovil samo novi izvršilni naslov, zato se tudi sedaj v tem oziru ni nič izpremenilo in sodna poravnava spada sedaj ravno tako malo kakor poprej v razpravni zapisnik. Za določbo po §-u 1 št. 5 izvršilnega reda je bila očitvidno merodajna težnja, prepričati kolikor mogoče nepotrebno civilno pravdo, kadar se zadeva tudi glede zasebnopravnih zahtev lahko konča že tekom kazenskega postopanja. Vsa ekonomija novih zakonov teži za tem, da se kolikor mogoče ob sebi nepotrebnih pravnih zabrani, kjer se da isti uspeh doseči na cenejši način pri drugi priliki.

Najbolj kaže torej sodno poravnavo ustanoviti izven kazenskopravnega zapisnika. Za ta način poravnave govori razlog, da je sodna poravnava tudi tekom kazenskega postopanja podvržena civilnopravnim načelom, in da so civilnopravna in kazenskopravna določila glede zapisnika različna.

Če pa se je že sprejela sodna poravnava v kazenski zapisnik, tedaj mora biti seveda — zaradi merodajnosti civilnih načel — podpisana od obeh pogodbenih strank, sicer pa ni sodna poravnava. Seveda je dotični zapisnik po določenih kazenskopravnih določilih popolnoma veljaven, a samo kot zapisnik, in poravnava velja za pogodbeno, ona le nima moči izvršilnega naslova, tudi če bi bila izvršljivost dogovorjena, oziroma sprejeta v zapisnik.

Po §-u 1 št. 5 izvrš. reda se naj taka sodna poravnava razteza samo na zasebnopravne zahteve. Logično spadajo med zasebnopravne zahteve tudi kazenskopravni stroški in ravno ti stroški so največkrat povod poravnave med strankama, odstopa od tožbe — in po §-u 1 št. 5 izvrš. r. sodne poravnave. Zavezancu se pri tem prihranijo stroški prošnje za odmero in pa civilnopravni stroški. Tudi pravosodno ministrstvo v odgovoru na vprašanje k §-u 1 št. 5 izvrš. r. razumeva v zasebno-

¹⁾ Primerjaj Wengerjeve opazke o kaz. pravosodstvu v »Slov. Pr.« 1901, št. 3 in 4, zlasti na strani 100, II β.

pravnih zahtevah tega zakonila tudi kazenskopravne stroške. Enako vrhovnosodna odločba 24. junija 1901, št. 9973, C. Bl. zv. 11 (glej Kavčnikovo izdajo pri §-u 1 št. 5 izvrš. r.) odločujoča: »Nedopustna je izvršba v izterjavo stroškov na podstavi sodne poravnave, ako sklep, s katerim se stroški odmerijo, še ni pravokrepen, vendar pa je potekel v poravnavi določeni rok za plačilo stroškov.« Očividno se je glasila sodna poravnava na plačilo stroškov, ki jih bo odmerilo sodišče (v posebnem sklepu na prošnjo za odmero stroškov) do dne . . . , a je pretekel plačilni rok poravnave poprej, kakor je postal pravomočen odmerilni sklep. Enako se tudi v obsodbi obdolženec obsodi po §-u 389 kaz. pr. r. na plačilo stroškov kaz. postopanja in izvršila, a se šele pozneje vloži prošnja za odmero stroškov in določi število povračilnih stroškov. V razsodbi se ustanovi izvršilni naslov za obveznost plačila in abstracto, v odmerilnem sklepu pa število »in concreto«, in razume se, da je izvršba nedopustna, dokler ni izvršilni naslov neizpremenljiv tudi glede števila povračilnih stroškov.

V praksi se je pri nekem sodišču glede sodne poravnave dolgo postopalo tako: Če sta se stranki v zasebni obtožbi zaradi razžaljenja časti poravnali, se je zapisalo v zapisnik: »stranki sta se poravnali, ker je obdolženec prosil odpuščanja in se zavezal plačati stroške, in je zato zasebni obtožitelj umaknil obtožbo.« Obdolženca se je oprostilo po §-u 259 št. 2 kaz. pr. r. in rešilo plačila stroškov po §-u 390 kaz. pr. reda. Potem je dal zasebni obtožitelj stroške odmeriti in se mu je dovolila kar na podlagi odmerilnega sklepa izvršba — čeprav je bil naslov tej izvršbi samo gola izvensodna pogodba, poravnava (zapisnik sta podpisala samo sodnik in zapisnikar), in čeprav bi bila za izvršilni naslov potrebna tožba in pravomočna razsodba, prav kakor če se odmerijo zastopniku kazenski stroški proti njegovi stranki. Da je ta praksa nezakonita, protivna §-om 390, 392—395 kaz. pr. r., in da taka poravnava ne more biti izvršilni naslov po §-u 1 št. 5 izvrš. r., ni treba šele utemeljevanja.

Dr. Fr. Mohorič.



Onemoglostna psihoza; simulacija.

(Sodno-zdravniško mnenje.)

Proti 39letnemu, samskemu, v Zagorico pri Podgori pristojnemu posestniku Mihi Jančarju uvela se je radi sumnje izvršenega izneverjenja sodna preiskava, katera je pa toliko obtežilnih momentov zanj dognala, da je državno pravdnništvo naperilo radi inkriminovanih dejanj proti njemu obtožbo in zajedno odredilo zavarovalni zapor. Jančarja se je dolžilo, da je na svojem mestu kot predsednik krajne posojilnice tuj denar povernil, ko ni raznim strankam pripadajočih vsot pravilno vknjižil, drugih zopet ne izplačal, zanašajoč se na slabi spomin posojilničnih članov in računajoč s tem, da je v svoji osebi združeval takorekoč vsa uradna činovništva, da je bil edini v odboru, ki je razumel nekoliko knjigovodstva, in se je vsled tega torej precej varnega čutil.

Miha Jančar sedel je 3 mesece v samotnem zaporu, potem pa se ga je odpustilo proti kavciji na prosto; za konec aprila — torej nekako 5 mesecev po njegovi aretaciji — pa se je razpisala glavna razprava. Do te vendar ni prišlo, kajti naznanilo se je sodišču, da se pojavljajo v zadnjem času pri Jančarju znaki blaznosti.

Med tem pa je došla sodišču nova ovadba, češ da je Jančar tudi kot predstojnik krajnega šolskega sveta zagrešil razne denarne nepravilnosti. Zaslišalo se ga je tedaj pri okrajnem sodišču o tej novi zadevi. Tedaj pa se je obnašal Jančar jako čudno; o krajnem šolskem svetu sploh ni hotel ničesar vedeti, trdil je, da ni bil in da ni njegov prvomestnik, in še več drugih podobnih reči.

A še v drugi zadevi je bilo ob tem času Jančarju pri okr. sodišču opraviti. Sosed, s katerim je imel pred kratkim rabuko, ga je baje telesno težko poškodoval. Kakor trdijo priče, vprašal je že nekoliko vinjeni Jančar v znani vaški gostilni omenjenega vaščana, koliko je ura. Ko jo je ta potegnil, da pogleda nanjo, mahne Tavčar brez vzroka po njej, raztrga mu z udarcem verižico in mu polomi vrhutega uro. Na to sta se pričela gosta ruvati, in konec je bil, da je postrežljivi prijatelj Jančarja pahnil skozi vežne duri, tako da se je ta poškodoval pri tem. Psihološki

je cel prizor povsem teman — nobena priča se ne izraža dovolj jasno, kako je pravo na pravem Jančar tedaj prišel do svojega čudnega postopanja. Ali je bila to hudomušnost, ali zlobnost, ali pijanost, ali želja po pretepu ali kaj je bilo to, ki je povzročilo opisano situvacijo. Dá, izpovedi o tedanjem psihičnem stanju Jančarjevem nasprotujejo si celo skrajno. Dočim izjavlja prva priča, da je bil tačas Jančar samo nekoliko vinjen, trdi druga, da je bil popolnoma pijan. Tretja zopet je mnenja, da se je Jančar tedaj tako čudno vedel, kakor da bi bil blazen. Najimennitnejše pri vsi stvari je pa to, da Jančar sam o vsem pretepu neče ničesar vedeti, trdeč, da je poškodbe pri nekem padcu raz svoj voz dobil. Pri nadaljnem zaslišanju je trdil med drugim tudi, da je 15 let star, da ne ve imen svojih staršev ter da ne pozna bankovca za 20 kron itd.

Sodišče je vsled tega odredilo, naj preiščeta dva zvedenca njegovo duševno stanje. Tedaj je bil Jančar jako potr in brezbrizen; tožil je, da ga glava boli, da nima teka in da slabo spi. Ponoči vidi baje strahove, ki prihajajo v dolgih haljah k njemu, v rokah sekire in vrvi držoč. Tudi glasove sliši, ki mu groze in prete in ga strašijo. Zvedenca sta tedaj izjavila, de ne moreta oddati končnega mnenja, in radi tega je sodišče ukrenilo odposlati Jančarja na opazovanje njegovega duševnega stanja v deželno blaznico na Studenec.

V nasprotju vsemu temu pa se je Jančar, predno je odšel iz samotnega zapora, popolnoma mirno in urejeno obnašal, se jako spretno zagovarjal, kazal dober spomin in bil videti dosti prebrisan. Način, kako je svoja sleparstva izvajal, bil je vedno isti in z vso pravico velja uvaževati sodnikovo pripombo, da je Jančarjevo postopanje bilo izmišljeno in sistematično izvajano.

Še nekaj anamnestičnega treba navesti, kar po mnenju Jančarjevih sovaščanov govori za njegovo blaznost. Ko je prišel pred nekaj dnevi k Jančarju znan sodni sluga, pokazal mu je krušni nož, s palcem poskušal brušnjo ter pripomnil: »Nož je premalo oster, po gnojne vile pojdem«.

Kar se je dalo poizvedeti iz ostalega življenja obdolženčevega, naj navedem še v nastopnem. Kakor deček prestal je Jančar težek legar, pred nekaj leti pa se je ob priliki vaškega požara nekaj na glavi poškodoval in ožgal. Glede Jančarjevih

rodbinskih razmer je reči, da je obdolženec jako težko obremenjen, prav posebno od očetove strani. Pozornosti je vredno dejstvo, da so končali trije sorodniki vsled samomora, da sta se dva popolnoma izgubila, da jih je bilo več težkih alkoholikov, nekaj pa jih je trpelo na metavici, drugi zopet, da so bili blazni. Miha Jančar je pohajal v šolo, priučil se je ondi pisanja, branja, in računanja in je bil na glasu mirnega, a nekam čudnega možakarja. S svojo okolico je v splošnem precej dobro shajal. Bil je na dobrem glasu, in imeli so ga celo za posebno »prebrisanega in umnega«. Splošno se trdi o njem, da je bil precej udan žganjepitju.

Imel sem priliko spoznati tudi enega njegovih bratov. Pripomniti moram, da dela le-ta vtis težko degeneriranega človeka; pravcati tip Lombrosovega »uomo delinquente«.

Miha Jančar, došel v blaznico, ne govori sam od sebe ničesar, je povsem miren in nikakor ne skuša orientirati se. Po več ur sedi nepremično in zre apatično predse na tla. Ne občuje z nikomer, a odgovarja na vprašanja še precej uslužno, čeprav je treba čakati časih dokaj dolgo. Govori počasi in tiho; glas se mu malo spreminja in večkrat mu zastane. Čez nekaj dni se vidi, da se je izpraševanec povoljno orientiral, pravi, da je bolan, da ga glava boli. Blazen pa da ni, mogoče je, da je bil, to pa ve, da ga spomin jako zapušča. Zahtevi, naj iztegne jezik, naj da roko, ustreže Jančar zapozneno, a zastane potem leseno v zavzeti kretnji preko normalnega časa. Pripoveduje, da je potrč, razdražen in da se boji; česa, da ne ve. Tudi mu je neznano, čemu je v blaznici, ne spominja se, kako je došel semkaj, ve pa, da ni ničesar zakrivil. Kaplan je vsega kriv, ta je kradel, ostali so vse napačno vknjižili, sedaj pa je čisto krivično vse padlo na njegga itd., itd.

Telesno je Miha Jančar precej krepek mož, upalih, zvenelih, a nabuhlih lic; vidne sluzenice so jako blede, in taka je tudi koža. Vegetativni organi so v redu, razen nekoliko povečanih vranic in zamolklih srčnih utripljajev. Živčni sistem ne kaže nikakih bolečnih znakov. Posebno pa bodi poudarjeno, da ni nikjer najti nerednosti glede senzibilitete in motilitete. Zenice

se krčijo pravilno na luč in mero; kožni in kitni odskoki so nekoliko živahnejši. Jezik in roke se treso močno in v neredni valovitosti. Črepinja je po svojih obsegih nekoliko pod normalo, in ni, kakor tudi ne hrbtenjača, občutljiva niti ob pritisku niti ob udarcu. Govor je brez napak, brez izpodtikanja in hezitacije. — Znakov (anatomičnih) razplemenjenja ni najti na preiskovancu. Uhlja sta nekoliko skažena in nelepa za pogled.

Tekom opazovalne dobe je pripovedoval Jančar prilično, da so pred nekaj meseci udrli hudiči ponoči v njegovo hišo; imeli so na glavah kute in so ga hoteli obesiti. Prišli so baje skozi okna, iz katerih so mreže izlomili. A prihodnje jutro ni bilo na njih ničesar opaziti, tako da se je sam skrajno čudil. — Drugokrat je videl zopet 3 hudiče, ko je bil na poti v domačo vas. Bežal je pred njimi, kar je mogel, in končno dospel do koč, kjer se je ravno molilo, na kar so se hudiči porazgubili.

Kolikorkrat tudi pride govor na vzrok njegove internacije, se izogne vedno vsem odgovorom, ali pa se skuša vprašanjem izmuzniti, da preide takoj na drugo stvar, ali da odgovori z brez-pomembno frazo. Njegov spomin da je slab, on pa da bi vse pojasnil, če bi se le količkaj spomniti mogel. V tem, da se ne more ali ne mara spomniti, ostane Jančar neverjetno žilav, neizprosno trd in dosleden, tako da se le jako težko posreči izvabiti iz njega kako izpoved, ki potem verjetnost njegove nedomiselnosti (Unbesinnlichkeit) jako omejuje. Tako n. pr. ve imena več učiteljev, ki so služili v domači vasi; pravi pa, da se ne spominja, kdaj mu je domačija pogorela. Koliko denarja se mu je od doma v poboljšek poslalo, o tem je Jančar približno poučen; ne ve pa, kaj je včeraj, ne kaj pred dobro uro jedel. Tudi pravi, da ne ve, koliko oltarjev ima domača cerkev, vprašanje, na katero že močno bebasti bolniki še precizno odgovarjajo.

Na mnogo vprašanj odgovarja brez dvoma namenoma neprikladno, naravnost narejeno-bedasto; kajti faktična zavestna jasnost (Bewusstseinshelligkeit) njegova, njegova sorazmerno malo bolešno spremenjena asocijativna igra in percepcija in ne posebno težko oškodovani tok idej ne dadé sklepati na tako mogočne zevi v psihičnem delovanju njegovem, kakor jih obdolženec navidezno kaže.

Ravnotako producira časih čenčarije in budalosti, ki vzbujajo sum, da so narejene. Pravi, da namerava iti ropat v planine, da hoče postati divji lovec, da pojde planinskih jelenov streljat; drugikrat zahteva, naj se mu napravi na oddelku čebelnjak, naj se mu dovoli, da gre domov po konje, s katerimi se bo vsak dan iz blaznice na lov vozil. Prilичno zopet trdi, da ima postati v kratkem župan, da so ga uprav radi tega v blaznico poslali. Zadnje dni je pripovedoval, da je ponoči zopet videl strahove: ljudi, velike in močne, s tičjimi glavami, kljuni in kremplji, ki so ga hoteli razmesariti itd.

Jako čuden je tudi Jančar glede svojega afektivnega življenja. Brezdvomno je ozadje le-tega ono težke depresije, katera pa časih neverjetno naglo preide v razuzdano veselost z razposajenim, pri katatonikih navadno opazovanim smejanjem, a se par trenutkov potem zopet spremeni v solzpolno jokavost, ne da bi bilo najti za katerožekoli kakega zunanjšega vzroka.

Proti koncu opazovalne dobe je bil Jančar skoro tak, kakor pri vzprejemu; tih, sam zase, nepristopen, zamišljen. Tožil je časih, da mu razbija po glavi, da ga tišči v njej in da mu peša spomin. Inače se ni nič izpremenil.

Mnenje.

Ako tudi ni bilo mogoče dokazati pri Mihi Jančarju somatičnih znakov razplemenjenja, vendar ne smemo pozabiti, da je preiskovanec dedno jako težko obremenjen, da so v njegovi rodbini blaznost in psihopatični pojavi navadni, in da moramo z ozirom na vse to priznati, da je Jančar nedvomno za psihopatijo vsaj jako disponiran, če ga že ne maramo naravnost imenovati razplemenjenca.

Podlaga je torej dana, na kateri pri takih ljudeh pride večkrat potem, preje ali sleje do izbruha psihoze, svojevrstne in atipične in oddaljujoče se od navadne, ostro očrtane slike poznanih kliničnih bolezenskih jednot, a vendar z vsemi znaki prave duševne bolezni.

Dva znaka prevladujeta v bolezenski sliki: zavore (Hemmungen) in depresija, za katere še lahko uvrščamo labilne afektivne pojave. To vse prav gotovo ni narejeno. Ako poleg

tega še pomislimo, da je izpraševanec skrajno brezkrven, tedaj se težko ubranimo misli, da imamo opraviti z onemoglostno psihoso (Erschöpfungspsychose), nastalo na psihopatični podlagi, izzvano po priličnih vzrokih — razburjenosti, samotnem zaporu, strahu pred kaznijo itd. V simptomih, kakor jih je opazovanje dognalo, najde psihoza svoj dovolj jasen izraz, četudi je nekaj posebnega, atipičnega, ne obče navadnega v bolezenski sliki, kar gre skoro gotovo na rovaš obstoječega kroničnega alkoholizma, za kar govori posebno produciranje onih strahovnih nočnih vizij, stoječih pač na meji normalnih sanj in alkoholskih fantazmov.

Omenil sem že pri raziskavi, kako je soditi o spominskih defektih bolnikovih. Da mu je spomin res znatno opešal, in da se bolnik tudi sam tega zaveda, je verjetno in je skoro gotovo tudi resnično; na drugi strani pa moram odločno naglašati, da tako slab spomin, kakor ga navidezno kaže Jančar, vendar ni v pravem razmerju s sorazmerno neznatnostjo ostalih bolezenskih znakov. Ako bi dvomili na stavljeni diagnozi in se posebno ozirali na spominske izpadke (Ausfälle), tedaj bi prišlo diferencijalno-diagnastično samo dvoje bolezni v poštev: paraliza in Korsakowega psihoza za (Polyneuritis). Ali diagnozo ene kakor druge nam nedostaje vsakega drugega znaka (pred vsem telesnih simptomov), in tako moramo tudi te pomisleke odkloniti. Amnezije, s katerimi hoče učinkovati Miha Jančar, smatrati je za pretirane in spačene, bodisi že iz teh ali onih vzrokov. Presenetiti pa to ne sme, saj uči izkušnja, da kažejo uprav psihopati, navzlic obstoječim psihotičnim izbruhom, prav pogosto močno izraženo tendenco k pretiravanju, k simulaciji, laži in etičnim defektom.

Glede na razpravljane točke izjavljam:

1. Miha Jančar je bil za časa, ko je zakrivil inkriminovana dejanja, sicer psihopatično disponiran človek, a je bil v zmislu zakona duševno zdrav in torej presoden.

2. Pozneje se je razvila na omenjeni podlagi onemoglostna psihoza z nuanso alkoholintoksikativnega značaja.

3. Ta psihoza trpi še danes. Miha Jančar je sedaj v zmislu zakona blazen, nepresoden in nezmožen, da opravlja sam svoje posle.

4. Miha Jančar simulira navzlic obstoječi psihozi.

5. Ni izključeno, da se sedanja bolezen izdatno izboljša, dà, celo restitutio ad statum quo ni povsem izključena.

Dr. J. Robida.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Na obstoj kupne pogodbe nima vpliva niti poznejši dogovor, da se po plačilu kupnine vknjiži lastninska pravica za kupčevo ženo in le-ta gospodari kakor lastnica na kupljenem zemljišču še pred prepisom, niti napram isti storjena konkludentna dejanja prodajalčeva, mereča na razrušitev prvotne pogodbe. Za to je potrebna formalna pogodba, sklenjena med protivnima strankama. (§ 920 obč. drž. zak.).

C. kr. okrajno sodišče v Idriji je z razsodbo z dne 16. septembra 1903 C I 62/3 v pravni stvari nđl. K.-ovih dedičev proti J. O. radi 552 K za pravo spoznalo: I.) vmesnemu predlogu tožiteljev se ugoti ter ustanovi nasproti tožencu: *a)* da je kupna pogodba z dne 25. maja 1899, sklenjena med Antonom K. in tožencem glede zemljišča vlož. št. 266 k. o. D. navidezna, torej neveljavna, *b)* da se je kupna pogodba z dne 1. junija 1898 med istima strankama glede istega zemljišča razveljavila; II.) toženec je dolžan plačati nedol. tožiteljem v roki varuštva znesek 352 K s 5% zamudnimi obrestmi od dne dostavljene tožbe naprej ter $\frac{3}{5}$ tožbenih stroškov v 14 dneh pod izvršbo.

Dejanski stan.

Toženec je prodal s kupno pogodbo z dne 1. junija 1898 Antonu K., očetu nedol. tožiteljev, posestvo vlož. št. 266 k. o. D. za kupnino 676 gld. Anton K. se je za zemljiškoknjižnega lastnika vpisal ter je užitek kupljenega posestva nastopil dne 1. junija 1898. Pred napravo kupnega pisma je plačal Anton K. tožencu 176 gld. in po napravi še 100 gld.

Anton K. je pa imel z Jero L. nezakonskega otroka z imenom Marija. Vsled tožbe se je s poravnavo z dne 28. aprila 1899 C 38/99-2 zavezal za preživitev otroka plačati znesek 100 gld. do dne 28. maja 1899. Predno je prišel rok za plačilo tega zneska, je šel Anton K., kakor tožitelji navajajo, k tožencu in mu ponudil, naj kupi le na videz nazaj zgoraj navedeno zemljišče samo, da bi nezakonski otrok propadel, oziroma da bi se eksekucija radi

100 gld. obrezuspešila. Zmenila sta se na to Anton K. in toženec, da le-ta kupi zemljišče le na videz nazaj, da ostane sicer vse pri starem in da bode toženec le na videz v zemljiški knjigi lastnik; čez 2 leti najkasneje se bode Anton K. zopet prepisal, izplačal vso kupnino ter vse stroške.

Kmalu po omenjenem dogovoru sta Anton K. in toženec pri notarju napravila kupno pismo z dne 25. maja 1899, na čigar podlagi se je vknjižila lastninska pravica na napominanem zemljišču za toženca. Na račun stroškov, katere je imel toženec vsled naprave pisma in prepisa, dal mu je Anton K. 9 litrov žganja. V kupnem pismu je glede kupnine 500 gld. rečeno, da je povsem plačana.

Dne 3. junija 1899 je varuh omenjenega nezakonskega otroka ovadil Antona K. in toženca radi pregreška po §-u 1 zakona z dne 25. maja 1883 št. 78 drž. zak. Anton K. se je odtegnil kazni, ko je dne 20. avgusta 1899 pobegnil v Ameriko. Radi tega se je kazensko postopanje proti njemu po izišli obtožnici ustavilo po §-u 422 k. pr. r. Toženec J. O. je pa, zagovarjajoč se, da mu o nakani Antona K. ni bilo ničesar znanega, ter priznavajoč, da je vkljub potrdilu o popolnem plačilu kupnine v kupnem pismu z dne 25. maja 1899 vendar le on še dolžan iz tega pisma znesek 80 gld. — to svoto položil v sodno shrambo za nezakonskega otroka. Pač ni iz svojega plačal celih 80 gld., ampak le 40 gld., ostanek 40 gld. je pa žena Antona K. doplačala. Dosegel je pa toženec, da se kazensko postopanje proti njemu ni nadaljevalo.

To, da se je pismo z dne 25. maja 1899 napravilo le na videz, razvideti je po navedbi tožiteljev tudi iz tega, da je Anton K. po napravi pisma plačal tožencu 5% obresti od ostanka kupnine 400 gld. v znesku 20 gld. ter bival naprej v svoji hiši, po njegovem odhodu v Ameriko pa žena njegova Frančiška s tožitelji vred.

Ko je spomladi leta 1900 žena Frančiška K. jela kopati svet okoli hiše, je hotel toženec to preprečiti ter je Frančiški K. predlagal, da naj tekom 8 dni preskrbi prepis lastninske pravice glede zemljišča na svoje ime ali pa tekom 14 dni zapusti hišo. Frančiška K. mu je odgovorila, da naj potrpi, dokler ne bi ona pisala svojemu možu v Ameriko. Ker toženec ni hotel tega, za-

pustila je hišo ter posestvo po preteku 14 dni rekša tožencu, da bode terjala 176 gld.

Dne 17. aprila 1902 je Anton K. v Ameriki umrl in se je zapuščinska razprava vršila pri c. kr. okrajnem sodišču v Škofji Loki. Tu je toženec priznal, da dolguje v zapuščino le 60 gld., t. j. ostanek onih 100 gld., katere je prejel od Antona K. po napravi kupnega pisma z dne 1. junija 1898, ker je 40 gld., kakor omenjeno, za nezakonsko Marijo L. plačal iz svojega, — ter je obračunal istih 9 litrov žganja, katere mu je dal Anton K. v svrhu pokritja stroškov za napravo pisma z dne 25. maja 1899 in zemljiškoknjižni prepis. Vsega skupaj je tudi plačal v zapuščino 131 K 20 h.

Tožitelji trde, da je kupna pogodba z dne 25. maja 1899 le navidezna, torej neveljavna, ker se sploh ni sklenila nobena kupna pogodba. Glede na to pa, da je toženec kot lastnik vpisan v zemljiško knjigo ter da sploh noče ničesar vedeti o pravnem obstoju prve pogodbe z dne 1. junija 1898, dalje z ozirom na to, ker je bilo dogovorjeno med Antonom K. in tožencem, da se prepíše posestvo na Frančiško K., da je toženec spomladi 1900 dejal Frančiški K., naj v 8 dneh prepíše lastninsko pravico nase ali pa v 14 dneh zapusti posestvo, na kar je ona v 14 dneh s posestva se odstranila z rodbino vred rekša, da se bo znesek 176 gld. katerega je toženec na račun kupnine iz prve kupne pogodbe sprejel, nazaj terjal, — je sklepati, da se je dejansko in sporazumno kupna pogodba z dne 1. junija 1898 razdrla.

S prisojilom okr. sodišča v Škofji Loki z dne 24. junija 1903 izkazani dediči Antona K. zahtevajo plačilo zneska 176 gld., ki se še nahaja v toženčevih rokah. Tudi so stavili v besedilu razsodbe označeni vmesni predlog.

Toženec predlaga zavrnitev tožbe in vmesnega predloga.

Napram navedbam tožiteljev prizna sicer toženec, da je Anton K. potem, ko se ga je tožilo radi očetstva glede nedol. Marije L., prišel k njemu, da bi rad obrezuspešil eksekucijo v izterjanje alimentacijske terjatve nezakonskega otroka, tako da bi otrok propadel; pravi pa toženec, da se je dogovoril z Antonom K., da le-ta proda njemu večkrat omenjeno zemljišče nazaj za 500 gld., da se je pravilna kupna pogodba sklenila in

da si je Anton K. le pridržal pravico, zemljišče tekom 2 let ali pa še prej za isto ceno nazaj kupiti.

Toženec zanika, da bi bila kupna pogodba, o kateri se je napravilo kupno pismo z dne 25. maja 1899, le navidezna. Ta pogodba je bila povsem v redu. O priliki naprave dotičnega kupnega pisma je bil Anton K. tožencu dolžan ostanek kupnine 400 gld. s 5% obrestmi od 1 leta, skupaj torej 420 gld. V pismu z dne 25. maja 1899 se je zares navedlo, kakor da je dogovorjena kupnina plačana, vendar je bil v resnici toženec dolžan Antonu K. znesek 80 gld. Ker je po napravi omenjenega pisma plačal Anton K. tožencu obresti 20 gld., je bil toženec dolžan Antonu K. skupaj 100 gld. Kakor od tožiteljev navedeno, je toženec 40 gld. plačal za nezakonsko Marijo L. ter ostanek 60 gld. in 11 K 20 h za žganje, katero je prejel od Antona K., v zapuščino Antona K. Na ta način je, pravi toženec, ves dolg od njegove strani poravnal. On se smatra od tega časa, kar se je pismo z dne 25. maja 1899 delalo, za lastnika vprašljivega zemljišča posebno radi tega, ker Frančiška K. ni hotela leta 1900, kakor je on zahteval, prepisati lastninske pravice nase. Zato tudi on ni pripravljen zemljišča tožiteljem nazaj prodati; pogodba z dne 1. junija 1898 se je razveljavila s pogodbo z dne 25. maja 1899; Anton K. pa ni hotel tekom pogojenih 2 let izvršiti pravice glede povratnega kupa.

Ta svoja navajanja je toženec kasneje v tem pogledu popravil, da se v tej pravdi sploh noče izjaviti o tem, če se hoče držati pogodbe z dne 1. junija 1898 ali ne.

Končno navaja toženec, da pogodbe z dne 1. junija 1898, ki je bila sklenjena med Antonom K. in tožencem, ni mogla razveljaviti Frančiška K. Tudi ugovarja, da je tožbena terjatev zastarela.

Razlogi.

Očividno se opira le-ta tožba na določbo §-a 1435 obč. drž. zak. (*condictio causa finita*). Da zmagajo, morajo torej tožitelji dokazati, da so tožencu nekaj dali na podlagi pravnega naslova, da pa je ta pravni naslov kasneje prejenjal. Preiskavati je torej, koliko se je ta dokaz posrečil tožiteljem.

O tem ni spora, da je prva kupna pogodba z dne 1. junija 1898 bila pravilno in veljavno sklenjena. Na račun resnične

kupnine 676 gld. je Anton K. plačal tožencu 276 gld., toženec pa mu je izročil prodano zemljišče. Na strani toženca je bila torej v tem trenutku, ko se je prodano zemljišče izročilo Antonu K., kupna pogodba povsem izpolnjena. Izpolniti bi jo imel tudi Anton K., ki ni le dejansko nastopil posesti in užitka prodanega mu posestva, ampak se je nanj tudi za lastnika vknjižil. Do izpolnitve kupne pogodbe s strani Antona K. pa ni prišlo. Na podlagi kupnega pisma z dne 25. maja 1899 se je namreč vknjižila v javni knjigi lastninska pravica za toženca in spomladi 1900 se mu je prepustila posest in užitek istega zemljišča. Nastane vprašanje, kakega pravnega pomena je kupno pismo z dne 25. maja 1899. in kako vpliva na pogodbo z dne 1. junija 1898?

Nedvojbeno je, da, ako bi se bilo kupno pismo z dne 25. maja 1899 na podlagi pravnoveljavne pogodbe izdalo, ne bi imelo glede veljavnosti kupne pogodbe med strankama to, da se je kupna pogodba sklenila edinole v škodo nezakonskega otroka Marije L., nobenega vpliva. Pač bi to opravičilo nezakonskega otroka, da bi smel izpodbijati napominano kupno pogodbo po določenih zakona z dne 16. marca 1884, št. 36 drž. zak. in bi za svojo terjatev mogel doseči sodni izrek o relativni neveljavnosti pogodbe. Vkljub temu pa bi vprašljiva pogodba ostala pravnoveljavna med Antonom K. in tožencem, ker ni zakona, ki bi dopuščal izpodbijanje pogodbe iz omenjenega razloga pogodnikoma.

Tožitelji pa trde, da je kupna pogodba z dne 25. maja 1899 le navidezna (§ 916 obč. drž. zak.) in da se v resnici sploh ni sklenila med Antonom K. in tožencem nikaka kupna pogodba. Temu je toženec oporekal ter ponudil protidokaz po svoji ženi kot priči. Ta protidokaz pa se je popolnoma izjalovil.

Toženčeva žena Reza O. je res izpovedala, da je Anton K. dne 25. maja 1899 zjutraj, predno je šel s tožencem v Idrijo k notarju, kjer se je potem napravilo kupno pismo istega datuma, ponujal vprašljivo posestvo tožencu naprodaj rekši, da mu je nekdo povedal, da drugemu ne more prodati posestva, kakor tožencu ter da sta se nato Anton K. in toženec dogovorila, da K. proda tožencu posestvo nazaj za 500 gld. in da ga toženec kupi za toliko. Po izpovedbi te priče je tudi Anton K. omenil, da bo v kratkem, kadar kaj zasluži denarja, kupil posestvo

nazaj za isto kupnino, da bo vse stroške povrnil, kar bi jih toženec imel, in da rajši on (K.) škodo trpi, kakor da bi nezakonska Marija L. kaj dobila.

Če se pa uvažuje, da imenovana priča ni na sodnikovo vprašanje, če se ni pri isti priliki govorilo o tem, da ostane vse pri starem, da bo Anton K. v resnici vendarle posestnik in lastnik ter da bo toženec le na videz vpisan v zemljiški knjigi, niti na sodnikovo niti na prigovarjanje toženčevega zastopnika ter toženca samega hotela dati nikakega jasnega in določnega odgovora; če se uvažuje, da je zaslišanje te priče radi ravno omenjenega vprašanja, na katero sploh ni hotela od začetka direktno odgovoriti, trpelo nad dobre pol ure vsled vednega izogibanja priče, ter da je priča končno le izjavila, da je znabiti Anton K. to govoril, kar se jo je vprašalo, — je pač le z veliko previdnostjo vpoštevati izpoved Reze O. pri vprašanju glede njene zanesljivosti in resnicoljubnosti. Ves vtis, ki ga je priča napravila tekom zaslišanja, je tak, da ji sodišče ni moglo verjeti.

Tudi toženec sam, kot stranka zaslišan v svrhu dokazovanja, se je izogibal napominanemu vprašanju, češ da se ne spominja ali pa, da ni slišal.

Prepričevalna, jasna in določna je pa izpoved kot stranke zaslišane varuhinje tožiteljev Frančiške K., ki se je tudi zaprisegla. Po njeni izpovedi sta se sešla Anton K. in toženec na predvečer pred napravo kupnega pisma z dne 25. maja 1899 v tedaj še K-ovi hiši. Dogovorila sta se pri tej priliki, da se toženec le na videz prepíše v zemljiški knjigi za lastnika, da nezakonski otrok propade, da pa ostane vse pri starem, in da bo v resnici Anton K. vendarle posestnik in lastnik. V 2 letih ali še prej bo poslal Anton K. denar iz Amerike in se potem prepíše posestvo na Antona K. ali njegovo ženo Frančiško K. Vse stroške in vso škodo bo tožencu povrnil Anton K. Pri tem je omenil toženec, da mu bo moral Anton K. obresti od ostanka kupnine naprej plačevati.

Tudi je bil govor o tem, da se v pismo postavi kot kupnina znesek 500 gld., da se pa od tistih 176 gld., katere je toženec sprejel pred napravo pisma z dne 1. junija 1898, ne omeni ničesar. Isti večer pred odhodom Antona K. v Ameriko sta se

toženec in Anton K. zopet sešla. Dogovorila sta se, da naj Frančiška K. gospodari na posestvu kakor lastnica. Anton K. (njen mož) bode poslal iz Amerike v 2 letih ali še prej denar ter se bo posestvo prepisalo na Frančiško K.

To izpoved podpira okolščina, da bi bil sicer nezmisel, če je Anton K. še po dne 25. maja 1899 plačal obresti od ostanka kupnine 400 gld. tožencu, ki bi bil sam dolžnik Antona K., ako bi se bila smatrala druga pogodba v resnici za veljavno. Tudi je le tako, kakor je Frančiška K. izpovedala, umljivo, da je Anton K. ostal s svojo družino na posestvu tudi po napravi pisma z dne 25. maja 1899.

Dokazano je potemtakem po izpovedbi Frančiške K., da stranki (Anton K. in toženec) o priliki naprave kupnega pisma z dne 25. maja 1899 sploh nista imeli nikake volje, kako kupno pogodbo skleniti, ter da se je omenjeno kupno pismo edinole v to svrhu napravilo, da se toženec na videz vpiše v zemljiško knjigo za lastnika.

Kupna pogodba z dne 25. maja 1899 je torej navidezna. Sklicevanje na določbo §-a 887 obč. drž. zak. pa v tem slučaju ni na mestu, ker zadeva ta določba povsem drug slučaj.

Ako se kako opravilo samo na videz sklene, je to vsled §-a 916 obč. drž. zak. soditi po tistih predpisih, po katerih se mora zavoljo svoje prave lastnosti soditi.

Na vprašanje, kako pravno opravilo sta stranki pred očmi imeli o priliki kupnega pisma z dne 25. maja 1899, je moči le odgovoriti, da prav nobenega ne. Saj se je tudi to, kar sta stranki nameravali doseči z navidezno pogodbo, namreč, da se toženec vknjiži za lastnika, izvršilo samo na videz.

Vendar pa je to, da se je toženec navidezno vknjižil za lastnika pri večkrat omenjenem zemljišču, zadobilo v zvezi z dejstvi, ki so se kasneje pripetila, pravno relevanten pomen.

Ker je kupna pogodba z dne 25. maja 1899 navidezna, moglo bi se reči, da velja potem še prva dne 1. junija 1898 sklenjena kupna pogodba. Če je pa temu tako, utegnilo se bi trditi, da se bi morali tožitelji ravnati po predpisu §-a 919 obč. drž. zak., to tem bolj, ker tožitelji tudi niso izpolnili prve pogodbe. Tožitelji naj bi zahtevali le natančno izpolnitev prve pogodbe, t. j. izročitev zemljišča ter dopustitev vknjižbe lastninske

pravice na ime tožiteljev, proti temu, da svojo obvezo glede plačila kupnine izpolnijo (§ 1052 obč. drž. zak.).

Vendar je stališče tožiteljev edino pravo, kajti prva pogodba z dne 1. junija 1898 v resnici ne obstoji, oziroma je prenehala. Ni je razveljavilo kupno pismo z dne 25. maja 1899, ampak poznejši dogodki.

Po zapriseženi izpovedbi Frančiške K. je dokazano, da se je Anton K. večer pred odhodom v Ameriko dogovoril s Frančiško K. in tožencem, da naj se vprašljivo posestvo prepíše na ime njegove žene, ki naj bo lastnica. Ker so bili s tem vsi trije zadovoljni, zadobila je Frančiška K. pravico, zahtevati od toženca izpolnitev obljube, t. j. prepis lastninske pravice na svoje ime in izročitev zemljišča, v čigar posesti pa je tedaj že bila (§ 1019 obč. drž. zak.). S to ustno pogodbo se je kupna pogodba z dne 1. junija 1898 toliko izpremenila, da bi morala na mesto Antona K. stopiti njegova žena, če bi se prepis izvršil, dočim je Anton K. prevzel le to nalogo, da preskrbi potrebni denar. Sedaj je razumljivo, kako da je toženec mogel spomladi 1900 zahtevati od Frančiške K., da se v 8 dneh prepíše za lastnico na vprašljivo zemljišče ali pa da v 14 dneh zapusti posestvo. Frančiška K. si je izbrala poslednjo pot. Predno pa je to storila, je ona, kakor je po njeni zapriseženi izpovedi dognano, prosila, da naj bi toženec potrpel, dokler ne piše svojemu možu v Ameriko. Ker ta prošnja ni pomagala, je dejala Frančiška K., da zapusti posestvo, da pa se bo nazaj terjalo 176 gl. Na to je toženec odgovoril da te vsote ne dobi, ker je ni v pismu.

S tem pa, da je toženec zahteval od Frančiške K., da se v 8 dneh prepíše ali pa zapusti v 14 dneh hišo, je stavil ponudbo (§ 861 obč. drž. zak.). Te ponudbe ni moči drugače tolmačiti, kakor tako, da je toženec dal Frančiški K. na voljo, če se hoče držati pogodbe ali če hoče od nje odstopiti. Frančiška K. se je odločila, zapustivši posestvo z rodbino vred, za zadnjo eventualiteto. Tako pa, ker je Frančiška K. sprejela toženčevo ponudbo, se je s soglasno voljo obeh strank sklenila pogodba (§ 861 obč. drž. zak.), po kateri sta stranki odstopili »mutuo dissensu« od prvotne kupne pogodbe z dne 1. junija 1898. To se je ustno in kratkim potom tem laglje moglo izvršiti, ker je bil toženec itak že na podlagi navidezne kupne pogodbe z dne

25. maja 1899 vpisan za lastnika; na omenjeni način je pa ta prepis konvalesciral.

Da smatra kupno pogodbo z dne 1. junija 1898 za razveljavljeno, to dokazuje tudi vedenje toženčev, ki gospodari na posestvu od pomladi 1900 naprej kot lastnik, ne da bi se zmenil za pogodbo z dne 1. junija 1898 in ne da bi bil tožil tožitelje na izpolnitev te pogodbe ter plačilo ostanka kupnine. Tudi tekom razprave je toženec izjavil, da ne mara izpolnitve prve pogodbe. Tako vsaj je moči njegove besede tolmačiti. S tem so pa tudi tožitelji zadovoljni.

Pa če bi se hotelo uporabiti tudi določbo §-a 920 obč. drž. zak., je glede na to, da je toženec v dejanski in knjižni posesti vprašljivega zemljišča, da je spomladi 1900, kakor tudi tekom razprave izjavil, da ne mara izpolnitve prve pogodbe, s čimer so tožitelji zadovoljni — smatrati, da se je tem potom sklenila nova pogodba (§§ 861 in 863 ibidem) tako, da se prva pogodba razdere. Saj po zakonu ni potrebna pismena oblika (§ 883), pismena pogodba pa bi bila v tem slučaju zato odveč, ker je lastninska pravica za toženca itak že vknjižena. Vendar tu ne more biti govora o določbi §-a 920, kajti tožitelji niso izpolnili prvotne pogodbe in tudi ne toženec, ki se je zopet polastil prodanega posestva, s tem pa ovrgel začetno izpolnitev.

Dognano je tedaj, da se je razveljavila kupna pogodba z dne 1. junija 1898.

Z zgoraj omenjenim dogovorom pred odhodom Antona K. v Ameriko se je hotelo samo to doseči, da bi se bila, ako bi sploh prišlo do prepisa, kar je bilo zavisno od denarja, ki ga je bilo poslati iz Amerike, — vknjižila lastninska pravica na vprašljivem zemljišču za Frančiško K., in se je torej samo v toliko prva pogodba z dne 1. junija 1898 izpremenila, da je bilo zavisno od Frančiške K., če se naj ta pogodba izpolni ali pa razveljavi. Vse drugo iz le-te pogodbe bi moralo ostati. Ker se je pa ta pogodba dejansko in sporazumno razveljavila, imajo tožitelji kot dediči Antona K. pravico, to od toženca terjati, s čimer bi se on obogatel na njih stroške. Ta terjatev tožiteljev zadeva istih 176 gld., katere je toženec prejel pred napravo pisma z dne 1. junija 1898 na račun resnične kupnine 676 gld.

Dokazali so torej tožitelji obstoj vseh tistih pogojev, katere zahteva § 1435 obč. drž. zak. za uspešno rešitev tožbe kot »condictio causa finita«; na določbo §-a 1489 obč. drž. zak. mereči ugovor zastarelosti pa glede te tožbe ni na mestu.

Bilo je potemtakem ugoditi ne samo stavljenemu vmesnemu predlogu tožiteljev, ki ustreza povsem predpisu §-a 236 c. pr. r., ampak tudi njih tožbenemu zahtevku.

Pripomniti je končno, da so tožitelji skušali opirati svojo tožbo tudi na določbo §-a 1447 obč. drž. zak., kar posebno izhaja iz njih zahtev, od katerih so tekom razprave odstopili, vendar ni ta določba v tem slučaju uporabna, ker ne gre za to, da je izpolnitev pogodbe nemogoča postala.

Izrek o stroških se opira na §-a 41 in 43 c. pr. r. in je dostaviti, da se je tožiteljem prisodilo $\frac{3}{5}$ stroškov, ker so s tolikom delom prvotnega tožbenega zahtevka zmagali.

Druga instanca je prvo rzsodbo potrdila iz razlogov:

Priziv je neutemeljen; kajti izpodbijani oceni in pravni presoji stvarnega položaja je docela pritrditi iz prvosodnih umestnih razlogov, kateri po prizivnih izvajanjih niso nikakor ovrženi. Kakor hitro se zlasti smatra za dokazano, da je bilo med prizadetimi dogovorjeno, da se Frančiška K. po plačilu kupnine za zadevno posestvo vpiši za lastnico, je bila Frančiška K. brezdvojbeno upravičena, kupno pogodbo z dne 1. junija 1898 sporazumno s tožencem razveljaviti, kajti imela bi tudi v slučaju prepisa pravico razpolagati kakor ji drago. Toženec je tudi njeno opravičenost sam priznal s tem, da je od nje zahteval prepis na zemljišče ter jo z zemljišča zapodil, ko ona v določenem roku tega ni storila. Ker povelja, da naj Frančiška K. zapusti zemljišče, ni preklical, ko mu je ista rekla, da se bo v slučaju izpraznitve zemljišča zahtevalo plačilo na kupnini v znesku 176 gld. nazaj, pač ne more biti dvomno, da se je s tem, ko je potem Frančiška K. zemljišče izpraznila in je je zasedel toženec, zadevna kupna pogodba z dne 1. junija 1898 sporazumno razveljavila. Sicer pa toženec dotičnemu zahtevku tožiteljev eventualno ni ugovarjal, da zamorejo le zahtevati

izpolnitev pogodbe, marveč je kar skozi stal na stališču, da zemljišča ne da nazaj, in iz tega se da sklepati, da za slučaj, če drugi njegovi ugovori ne obveljajo, upravičenosti tožbenega zahtevka ne pobija in torej privoli, da se zadevna kupna pogodba dejansko razdere.

Na toženčeve nove dejanske navedbe na drugi stopnji se pa po §-u 482 c. pr. r. ni bilo ozirati.

C. k. r. najvišje sodišče je vsled toženčeve revizije z rabsodbo z dne 5. februarja 1904 št. 18913 sodbo prizivnega sodišča deloma izpremenilo, namreč: Ustanovi se nasproti tožencu, da je kupna pogodba z dne 25. maja 1899, sklenjena med Antonom K. in tožencem glede zemljišča vlož. št. 266 kat. obč. D., le navidezna in neveljavna. Z nadaljnjim predlogom naj se ustanovi, da se je kupna pogodba z dne 1. junija 1898, sklenjena med istima strankama glede istega zemljišča, razveljavila — kakor tudi s tožbenim zahtevkom, da je toženec dolžan plačati nedoletnim tožiteljem v roki varuštva znesek 352 K s 5% zamudnimi obrestmi od dne dostavljene tožbe — se tožitelji zavrnejo.

Stroški I. in II. instance se vzajemno pobotajo, dolžni so pa tožitelji povrniti tožencu revizijskih stroškov 102 K 63 h v 14 dneh proti izvršbi.

Razlogi.

Koliko se je 1. vmesnemu predlogu ugodilo in rabsodilo, da je kupna pogodba z dne 25. maja 1899, sklenjena med Antonom K. in tožencem glede zemljišča vlož. št. 266 kat. obč. K., le navidezna in neveljavna, se ni v reviziji predlagala izprememba ali razveljavljenje tega izreka, in zato ostane prizivna sodba v tej točki nedotaknjena.

V drugem pa se sodba izpodbija iz revizijskega razloga št. 4 §-a 503 c. pr. r. in sicer po pravici.

Kar zadeva drugi vmesni predlog, naj se ustanovi, da se je med istima strankama dne 1. junija 1898 sklenjena kupna pogodba glede istega zemljišča razveljavila, soglašata obe spodnji instanci v tem, da se omenjena pogodba ni razveljavila z poznejšim navideznim opravičilo z dne 25. maja 1899, ter smatra, da se je sporazumna razveljava izvršila, ko se je dne pred odhodom Antona K. v Ameriko med le-tem, tožencem in ženo

prvega govorilo o tem, da naj Frančiška K. gospodari na zemljišču kot lastnica, da bo Anton K. tekom 2 let ali še prej poslal denar iz Amerike in se bo potem zemljišče prepisalo na ime njegove žene, ter da je toženec vsled tega spomladi 1900 od Frančiške K. zahteval, da se tekom 8 dni prepíše ali pa zapusti zemljišče tekom 14 dni, na kar je ona poslednje si izbrala in zemljišče prepustila tožencu.

Ta nazor je pa pravno pomoten. Pred vsem mu nasprotuje to, da je toženec že popolnoma izpolnil pogodbo z dne 1. junija 1898 in da po §-u 920 obč. drž. zak. ni več dovoljen niti sporazumni odstop od nje. Nadalje pa zamorejo samo pogodniki razveljaviti pogodbo sporazumno, česar pa ni tu, ker se ni udeležil razveljave Anton K.

Tudi je uvaževati, da ni smatrati vprašljivega pogovora pred odhodom Antona K. v Ameriko za perfektno pogodbo, ker je iz istega sklepati, da se naj prepis zemljišča na Frančiško K. šele potem in pod pogojem izvrši, če bode Antonu K. mogoče izpolniti kupno pogodbo z dne 1. junija 1898, si pridobiti potreben denar za pokritje tožencu dolžnega ostanka kupnine in ga poslati ženi. Najprej naj bi se torej izpolnila kupna pogodba z dne 1. junija 1898 in potem prepisalo zemljišče na Frančiško K. Iz tega sledi, da Anton K. ni privolil v odstop od tega kupnega opravila in tega tudi ni nameraval.

Če bi pa bil plačal ostanek kupnine, potem bi glede na to, da se je kupna pogodba z dne 25. maja 1899 sklenila samo na videz in je neveljavna, bila stvar Antona K., da odstopi zemljišče svoji ženi in zato bi mu ne bilo treba dovoljenja ali pripomoči toženčeve.

Prizivno sodišče je sicer mnenja, da je Frančiška K. zategadelj, ker bi se smelo po plačilu ostanka kupnine vprašljivo zemljišče na njo kot lastnico vknjižiti, bila upravičena, kupno pogodbo z dne 1. junija 1898 sporazumno s tožencem razveljaviti, vendar sledi napačnost tega nazora iz ravno navedenega in je ni treba znova dognati.

Dasi je toženec s svoje strani želel razveljavo pogodbe z dne 1. junija 1898, kar dokazuje to, da je zemljišče zopet prevzel v posest in je del kupnine tudi nazaj izročil, vendar ne more njegovo enostransko postopanje brez dovoljenja drugega pogod-

nika Antona K. razveljaviti pogodbe ne glede na to, da celo sporazumni odstop sedaj ni več po zakonu dovoljen, kakor že omenjeno. Pri tem je merodajno, da toženec, ki oporeka, da bi se bila pogodba z dne 25. maja 1899 sklenila samo na videz, danes zavzema stališče, da se je pogodba z dne 1. junija 1898 že vsled pogodbe z dne 25. maja 1899 razveljavila. Anton K. je sicer nameraval zemljišče prepisati na svojo ženo le v slučaju, ako bi bil plačal ostanek kupnine, dočim ni za nasprotni slučaj, ki je v resnici nastopil, ničesar ukrenil.

Drugi vmesni predlog tožiteljev torej v zakonu ni utemeljen in ga je bilo zavrniti, ugodivši reviziji.

Če pa obstoji kupna pogodba z dne 1. junija 1898, potem je tožbeni zahtevek, mereč na povrnitev plačanega nadaljnega dela kupnine 352 K, neutemeljen, ker bi mogli tožitelji kot dediči kupca Antona K. zahtevati izročitev zemljišča, ne pa povrnitev plačane kupnine (§ 919 obč. drž. zak.), vsled česar je bilo reviziji tudi v tej smeri ugoditi in prizivno sodbo izpremeniti, kakor zgoraj omenjeno.

Izrek o sodnih stroških se opira na določbe §-ov 41, 43 in 50 c. pr. r.; uvaževalo se je posebno, da se je toženec uprl tudi prvemu vmesnemu predlogu, ki je posebne važnosti, in je še v prizivu zahteval njega zavrnitev.

H. Sturm.

b) Kdor izpodbija oporoko iz razlogov, navedenih v §-u 543 obč. drž. zak., sme podajati dokaze tudi v dotični civilni pravdi.

Sklicuje se na določbo §-a 543 obč. drž. zak. je Marija A. tožila Alojzijo V. na priznanje, da je neveljavno volila 20.000 K, katere je bil na toženkino korist pok. Jos. A. v svoji oporoki 7. maja 1900 določil. — C. k. deželno sodišče v Trstu je s svojo razsodbo 27. oktobra 1903. opr. št. Cg I 292/3-5 tožbeno zahtevo zavrnilo in obsodilo tožiteljico na povračilo pravnih stroškov, opiraje se na dejanski stan:

17. junija 1902 je umrl na Dunaju Josip A. in je v svoji oporoki 7. maja 1900 imenoval univerzalnim dedičem svoje zapuščine svojo soprogo Marijo A., današnjo tožiteljico. Obenem je

določil različna volila, med temi tudi znesek 20.000 K, ki bi ga bilo plačati njegovi prijateljici Alojziji V., današnji toženki.

Zapuščino Josipa A. je nastopila njegova soproga na podlagi oporoke; zapuščina pa še ni prisojena.

O teh okolinostih ni prepira med strankama.

Tožiteljica trdi, da je njen mož živel v prešestnih razmerah s toženko od leta 1882 do svoje smrti; da ni toženka niti zakrivala teh razmer; da je mož skrbel za njeno vzdrževanje in, ker ni imel drugih dohodkov razven svoje plače, da je pustil tožiteljico večkrat celo brez najpotrebnejših stvari.

O vseh teh okolinostih ponuja dokaz po pričah in po listinah.

Nadalje trdi tožiteljica, da je iz vseh teh razlogov smatrati nalog, da se plača toženki omenjeno svoto denarja, nemoralnim in nasprotnim zakonu, vsled česar zahteva, da se volilo, določeno od pok. Josipa A. na korist toženke, izreče neveljavnim.

Toženka priznava, da je živela s pokojnim tožiteljičinim soprogom v prijateljskih razmerah, zanikuje pa, da je ž njim prešestvovala in da jo je on vzdrževal; sicer pa ni tožiteljica na noben način upravičena zahtevati razveljavljenja oporočne določbe, ker bi bila morala dokazati pretvezno prešestvo še pred devolucijo dedščine. Predlaga zato, da se tožba odbije.

Dokaz po pričah in listinah, katerega je ponudila tožiteljica, ni bil dopuščen.

Razlogi.

Tožiteljica se opira na določbo §-ov 543 in 647 obč. drž. zak. in tolmači § 543 tako, da se sme indirektno dokaz prešestva dognati v tej pravdi v svrhu, da se razveljavi volilo, o katerem govori tožba.

Po mnenju sodnega dvora bi bil sicer dopusten dokaz pretveznega prešestva, ako bi se za dokazno sredstvo ponudila kazenska sodba ali pa izrecno sodno priznanje, storjeno bodisi v prepirnem, bodisi v izvenprepirnem postopanju. To se pa v navzočnem slučaju ni zgodilo, a dopustno ni, da se z indirektnim dokazom, to je po listinah in pričah dokaže krivdo toženki, katera taji očitano prešestvo.

Po nazorih najimenitnejših pravnikov iskati je razloge temu omejenemu dokazovanju v tem, da ne sme biti dopuščeno, spuščati se v preiskovanje dejanj, katera se nanašajo na intimno zapustnikovo življenje.

Tožba na razveljavljenje volila bi bila dopustna, kakor se je reklo, le tedaj, ako bi bilo prešestvo dokazano po kazenski sodni odločbi ali po sodnem priznanju, storjenem pred civilnim sodnikom. — Iz tega razloga se je smatralo, da so od tožiteljice ponudeni dokazi brezpomembni, in se jih ni dopustilo.

Tožiteljčin priziv je c. kr. višje deželno sodišče tržaško odbilo s svojo rzsodbo 21. decembra 1903 opr. št. Bc 140/3-2, in to z ozirom na neizpremenjeno dejanski stan iz razlogov:

Glasom povsem izjemne določbe §-a 543 obč. drž. zak., ki je bila izdana brezdvomno v interesu javne morale, ne povzročuje prešestno razmerje med oporočiteljem in med favorizirano stranko že samo po sebi nesposobnosti do nasledstva, temveč zakon omejuje to nesposobnost na slučaj nasledstva iz poslednje volje in določuje vrhu tega, da mora biti prešestvo dognano ali po sodnem priznanju ali po dovršenem dokazovanju. — Zakonodajalec nameraval je torej očitvidno, da so vsi ti pogoji uresničeni že v hipu devolucije (§-i 545 in 647 ob. drž. zak.).

Ta nazor podpira tudi določba s sličnim in enakim namenom (to je varstvo javne morale), namreč § 67 obč. drž. zak., ki izrecno zahteva, da mora biti dokaz prešestva dognan že pred zakonsko združitvijo prešestnikov.

Iz teh in iz praviilnih razlogov prvih sodnikov je bilo odbiti priziv in potrdivši izpodbijano rzsodbo obsoditi tožiteljico na povračilo stroškov v zmislu določb §-ov 41, 50 civ. prav. reda.

C. kr. najvišje sodišče pa je s svojo določbo 23. marca l. 1904 št. 2016 ugodilo tožiteljčini reviziji in razveljavivši rzsodbo prizivnega sodišča vrnilo spise istemu za novo razpravo in razsojevanje.

Razlogi.

Prizivno sodišče je odbilo tožbo, ki se je opirala na določbe §-ov 543 in 647 obč. drž. zak., in sicer zato, ker po njegovem mnenju mora biti podan dokaz ali sodno priznanje prešestvo-

vanja pred pripadom dedščine, torej v navzočnem slučaju pred smrtjo testatorjevo in z ozirom na razloge prve instance tudi zato, ker bi bila tožba dopustna le, ako bi bilo prešestvovanje dokazano ali po kazenski sodbi ali pa po priznanju, storjenem bodisi v prepirnem bodisi v neprepirnem postopanju, — nikdar pa po indirektnem dokazu, ponujenem po listinah in pričah, ki bi naj dokazale toženkino krivdo.

To mnenje ne more biti pravo. — Glasom §-a 6 obč. drž. zak. ni dovoljeno ob uporabljanju zakona pripisati besedam drugega zmisla, nego kakršen izhaja iz lastnega pomena besed samih z ozirom na njih zvezo in iz jasnega zakonodajalčevega namena.

Iz namena, ki je očitvidno vodil zakonodajalca, ko je pisal določbo §-a 543 obč. drž. zak., in iz pomena besed, s katerimi je ta namen izražen, je izvajati, da zamore biti podano sodno priznanje in dokaz proti osebi, obdolženi prešestvovanja ali krvosramnosti, tudi v civilni pravdi, ki je bila začeta z namenom, da se izreče za nevredna nasledstva iz poslednje volje tiste osebe, o katerih se trdi, da so imele tako razmerje s testatorjem, a ni v svrhu proglašenja te nevrednosti potrebno, da je bila v oporoki omenjena oseba že pred začetkom pravde spoznana v kazenskem postopanju za krivo prešestvovanja ali krvosramnosti ali pa da bi bila na drug način dognana njena krivda.

Z določbo §-a 543 obč. drž. zak. je hotel zakonodajalec brezdvomno preprečiti, da bi oporočitelj v škodo morebitnih zakonitih dedičev razpolagal s svojo zapuščino ali z nje delom na korist osebe, s katero je grešil prešestno ali pa s krvosramnostjo, kajti v takem slušaju je ono določbo uporabiti edino le na eno ali drugo tako razmerje.

§ 563 obč. drž. zak. pa ne zahteva, da je v svrhu proglašenja nevrednosti take osebe do nasledstva dokazana njena krivda že v momentu resničnega pripada dedščine in tudi ne, da je ona spoznana za krivo prešestvovanja, kakor je to zahtevano v §-u 109 obč. drž. zak. Z ozirom na to, da se poslužuje zakon le besed: »osebe, ki so prešestvovanje ali krvosramnost sodno priznale, ali katerim se je ista dokazala,« — je očitvidno, da je mislil toliko na one, ki so priznali ali katerim se je krivda dokazala pred pripadom dedščine, kolikor na tiste, kateri so

priznali po pripadu, oziroma se jim je krivda dokazala vsled predloženih dokazov. Če bi bil hotel zakonodajalec izreči, da so ne vredne nasledstva le prve, gotovo bi se ne bil poslužil gori navedenega besedila, temveč takega, ki bi odgovarjalo preteklemu času.

Temu ne nasprotuje določba §-a 545 obč. drž. zak., kajti, če je obstajalo prešestno ali krvosramno razmerje med oporočiteljem in od njega v oporoki omenjeno osebo pred napravo izjave poslednje volje, obstajala je nesposobnost do nasledstva že v momentu dejanstvenega pripada dedščine in bi mankal le dokaz iste, kateri pa more biti dognan po dokazilih, določenih v civ. pravd. redu. Preverjen o svoji krivdi pa je tisti, kateremu se dokaže neresničnost njegovih trditev ali tajenj po zgovornih dokazih ali pa prepričevalnih razlogih, in prepričanje se more zadobiti toliko v civilni pravdi, kolikor v kazenski.

Ker je torej z ozirom na gori rečeno pravno mnenje prizivne razzodbe krivo in ker je tožiteljica predložila dokaze za resničnost svojih tožbenih navedeb, povzročuje nepripuščenje teh dokazov pomankljivost prizivnega postopanja in ker tožiteljica to pomankljivost graja, sklicuje se na revizijske razloge št. 2 §-a 503 civ. pravd. reda bilo je ugoditi reviziji, razveljaviti razzodbo prizivnega sodišča v zmyslu §-a 510 *al.* 1 in 513 civ. pravd. reda in zaukazati novo obravnavo in odločbo.

Odločba glede stroškov v revizijskem postopanju se opira na določbo §-a 52 civ. pravd. reda.

Vsled te razzodbe je c. kr. prizivno sodišče z odločbo dne 9. maja 1904. l. poslalo spise prvi inštanciji na novo obravnavanje in razzsojevanje; stranki pa sta se bili med tem poravnali, da prepričita za vse udeležence nevšečno dokazovanje. *Dr. R.*

c) Odgovornost odvetnika za škodo, ki je nastala, ker pri izterjevanju hipotečnih terjatev ni pazljivo postopal (uvaževanje določila §-a 496 odst. 2. c. pr. r. in revizijskega razloga po §-u 503 št. 4. c. pr. r.).

Prizivno sodišče je vsled odredbe najvišjega sodišča z dne 5. novembra 1903 št. 11.746 (beri »Sl. Pravnik« št. 4 iz

l. 1904 stran 109—113) storilo po javni razpravi dne 11. decembra 1903 sklep, da se izpodbijana rzsodba razveljavi in stvar vrne pravnemu sodišču prve stopnje, da nadalje razpravlja in izda novo sodbo.

Razlogi.

Z ozirom na gori navedeno odločbo najvišjega sodišča in v nji obrazloženi pravni nazor, na katerega je prizivno sodišče vezano (§ 511 c. pr. r.), je sedaj za razsojo stvari edinole odločilno, je li toženka *C* po tem, ker je tožitelj *A* zanemaril svoje dolžnosti, kaj škode trpela in v kateri visokosti. Ker se pa prva stopnja v ugotovitev tozadevnih dejanskih okoliščin ni spustila, ostalo je postopanje v zmislu § 496 št. 3 c. pr. r. bistveno nedostavno. Zato je bilo prizivu v tem pogledu ugoditi in stvar vrniti pravnemu sodišču v nadaljno razpravo in izdajo nove sodbe. —

Prvo sodišče je določilo nov narok za razpravo.

Dejanski stan je v bistvu isti, kakor pri prejšnjih razpravah. Toženka *C* je predlagala, da naj se tožbeni zahtevek povsem zavrne, ker tožba ne zahteva posebej zaslužka in posebej gotovih izdatkov, oziroma, naj se tožbeni zahtevek, ako bi se temu ne ugodilo, glede zaslužka zavrne; glede izdatkov si pa pridržuje posebno odškodninsko tožbo.

Tožitelj *A* je izjavljal, da toženka ni trpela nobene škode in da te škode tudi ni mogoče dokazati: 1) ker ni dokazano, do katere svote bi toženka bila dražila in ali bi bila dražila do istega zneska, kakor izdražiteljica Jožefa B., — 2) ker sklep posojilnice glede visokosti draženja ni merodajen in se prav nič ne ve, ali bi bila z višjim svojim draženjem na boljšem, kakor danes; — 3) ako bi se tudi višje dražilo, bi prišlo na upnico, užitkarico Julijo S. namesto 429 K, celih 640 K; — 4) izguba toženke je nedokazana glede na Juliji S. pogojno odkazani pokritni kapital 429 K; — 5) ako bi toženka tudi dražila do cenilne vrednosti, kolikor je zemljišče po sodni cenitvi edino le vredno, bi ona vseeno propadla za okoli 300 K. — Iz navedenega se lahko sklepa, da se toženkina škoda sploh ne da

dokazati, še manj pa, koliko ta škoda znese; posojilnica C je imela za svoje terjatve poroke in se naj njih drži, če je propadla. — 6) Načelnik tožene posojilnice P. je bil že po izvršeni dražbi pri tožitelju rekoč, da je posojilnica propadla; tožitelj pa dobro ve, da je bilo takrat še čas staviti nadponudbo, da se je nadponudek izračunil, oziroma načelniku reklo, da se napravi lahko nadponudbo in da ga tožitelj eventualno takoj napravi brzojavno, na kar mu je načelnik odgovoril, da se bodo že še posvetovali, kaj je storiti; — vendar potem toženka ni dala nobenega naloga staviti nadponudbo; — iz nekega, spisom priloženega pisma je razvidno, da je zares tožitelj toženko opozoril, da je zamudila nadponudbo. — Dokaz za vse to zaslišanje strank.

Zastopnik toženke je protestoval proti ugovoru sub 6), češ, da se o njem, ker je »novum«, ne sme razpravljati, kajti krivda tožitelja je že po razsodbi najvišje instance dokazana.

Sodnik je naznanil sklep, da se iz razlogov toženke o navedenem ugovoru več ne razpravlja.

Prvi sodnik je potem izdal novo sodbo ter tožbeni zahtevek povsem zavrnil in obsodil tožitelja v povrnitev vseh pravnih stroškov.

To sodbo je sodnik bistveno tako utemeljeval, kakor najvišji sodni dvor v že navedeni odločbi z dne 5. novembra 1903 glede krivde tožiteljice. Kar se tiče daljnega vprašanja, da je škoda nastala in v koliki meri, pravijo razlogi, da je po izvršilnem spisu in celem pravnem aktu povzročena škoda ta, da toženka svojih terjatev ni mogla izterjati, ker od vknjiženih terjatev po 1000 K in 55 K 20 h z obrestmi je ostalo nepokritih 470 K in 103 K 76 h, ti terjatvi ste bili tožitelju izročeni v izterjanje tako, da znaša vsa škoda 1002 K 76 h. Glede na to in ker je iz priloženega zapisnika o posojilnični seji z dne 28. septembra 1902 razvidno, da se je soglasno sklenilo, pri dražbi dražiti najvišje do 2000 K in bi bila na ta način toženka pokrita, ako bi ona zdražila; dalje glede na to, da se je zemljišče prodalo samo za 1006 K, torej za 522 K 70 h manj, kakor je znašala cenilna vrednost, je gotovo, da trpi vsled zadevnega zanemarjenja tožiteljevih dolžnosti toženka škodo in da znaša ta škoda več, kakor stroški zastopanja, ki se iztožujejo.

Prizivno sodišče je prizivu tožitelja *A* deloma ugodilo ter razsodilo, da je toženka *C* zavezana tožitelju plačati le polovico v njeni pravdi proti Janezu B. pcto 470 K in 103 K 76 h spr. odmerjenih stroškov zastopanja 328 K 63 h, torej znesek 164 K 32 h; stroški pravnega postopanja vseh instanc se med seboj pobotajo. —

Razlogi.

V prizivu se v prvi vrsti graja, da prvi sodnik ni dopustil dokaza z zaslišanjem strank o okoliščini, da bi se bila lahko vsa škoda v zmyslu izvajanj tožitelja preprečila, ako bi se bila stavila nadponudba. Prvi sodnik utemeljuje zavrnitev stavljenega predloga s tem, da se o tem ugovoru, ker je »novum«, ne sme več razpravljati, kajti krivda tožiteljeva je že po razsodbi najvišje instance dokazana.

To mnenje pa pravno ni utemeljeno. Res je z ozirom na odločbo najvišjega sodišča sodnik vezan na ondi obrazloženi pravni nazor (§ 511 c. pr. r.) namreč, da je tožitelj zakrivil zanemarjenje dolžnosti, ko toženke ni obvestil o dražbenem naroku, in v tem pogledu raziskovanja ni več treba. Na drugi strani pa je najvišji sodni dvor odredil, da je ugotoviti dejanske okoliščine, iz česar se da presoditi, je li vsled tožiteljeve malomarnosti nastala toženki kaka škoda in v koliki meri. Prav o tej merodajni točki pa je tožitelj ponudil dokaz, da je toženka sama zakrivila, če je s svojimi terjatvami propadla, ker še mogoče, njej po tožitelju predlagane nadponudbe ni stavila. Kakor je torej na eni strani dognano, da je tožitelj zakrivil neugoden uspeh dražbe, tako je na drugi strani vsekakor dopusten dokaz, da je tožitelj nameraval toženki pretečo nevarnost izgube še pravočasno odvrniti potom nadponudbe, koje pa toženka sama ni več zahtevala. Prvi sodnik bi se moral spuščati v rešitev tega vprašanja, kajti to ni »novum«, ki bi se ne smel pretresovati z ozirom na § 511 c. pr. r. Prizivno sodišče je torej po §-u 588 c. pr. r. odredilo, da se navedeni, že na prvi instanci ponudeni dokaz sprejme in izvrši.

Razprava je dognala, kako je tožitelj zares toženko opozoril na to, da še nič ni zamujenega, da je on sam bil pripravljen dotično vsoto za nadponudbo iz svojega založiti

in event. brzojavnim potom izvršiti in da je končno toženka opustila daljne korake, akoravno so se še v načelništvu o tem posvetovali! Prizivno sodišče je torej na eni strani pritrdilo mnenju prvega sodnika, da je tožitelj zakrivil vsled malomarnosti neugoden uspeh dražbe, in v tem oziru razlogom prvega sodnika ni ničesar več pristaviti; na drugi strani pa je po izvršenem dokazovanju dognano, da si je tožitelj prizadeval pretečo škodo radi izgube toženkinih terjatev še pravočasno potom nadponudbe odvrniti, da pa tega ni mogel storiti, ker ni imel za nadponudbo pooblastila in da ste torej obe stranki krivi na končnem slabem izidu izvršilnega postopanja.

V ostalem pa prizivni razlogi tožiteljevi ne veljajo in pravna presoja niti glede povzročene škode, niti glede visokosti ni napačna. Le v tem oziru ostala je pravna presoja prvega sodnika napačna, da se je vsa škoda pripisala tožitelju. Kakor že povedano, mogoče bi bilo vsaj propadli del na prvem stavku za toženko vknjižene terjatve t. j. 429 K potom nadponudbe rešiti. V tem oziru pa je krivda na strani toženke same, ker je opustila staviti predlog z nadponudbo in ima torej ona v smislu §-a 1304 o. d. z. njeno krivdo popraviti s tem, da v enaki meri s tožiteljem škodo trpi, ker ni moči razmerja drugače določiti; visokost škode pa je identična z onim zneskom tudi gotove izdatke obsezajočega ekspenzarja, kojega tožitelj iztožuje.

Izrek o stroških se opira na §-a 43 in 52 c. pr. r.

Zoper to prizivno razzodbo sta obe stranki vložili revizijo in je c. kr. najvišje sodišče z odločbo z dne 25. maja 1904 št. 6181 tako-le razzodilo:

Reviziji tožitelja se ne ugodi, pač pa reviziji toženke ter se razzodba prizivnega sodišča spremeni in sodba prve instance v celem obsegu obnovi; tožitelj mora toženki povrniti stroške II. in III. stopnje. —

Razlogi.

Z odločbo najvišjega sodišča z dne 5. novembra 1903 št. 11.746 se je izreklo, da je zakrivil tožitelj kot zastopnik

toženke zanemarjenje stanovskih dolžnosti in da je toženka upravičena, ako se je njej s tem kaka škoda prigodila, primerno odškodnino zahtevati ter v to svrho si pridržati delni znesek mezde za tožiteljeva njej storjena dela. Da najvišje sodišče ni moglo razsoditi o tožbenem zahtevku samem, je bilo krivo to, ker so manjkale podstave za izrek, ali je vsled zanemarjenja dolžnosti tožiteljevih zadela toženko kakšna škoda in v koliki meri. Da se ta nedostatek odpravi in samo radi tega se je odredila popolnitev razprave in nova sodba. —

Iz tega pa sledi, da tožitelj ni smel več novih ugovorov glede vprašanja o svoji krivdi, kamor spada tudi ugovor o skrivi toženke, na dan spraviti, kojih prej ni uveljavljal in da je torej bil s tem prekludiran prav tako, kakor bi bil po zmislu §-a 482 c. pr. r. prekludiran, ako bi ta ugovor bil šele uporabil v prizivnem postopanju proti prvi prvosodni razsodbi. Dopolnitev razprave je bilo omejiti po predpisih §-a 496 odst. 2. c. pr. r. samo na pomanjkljive preostale točke.

Po pravici se torej revizija toženke upira temu, da bi se še upoštevalo novo ugovarjanje po prizivnem sodišču in da se je celo na to oziralo pri razsodbi; v tem pogledu je revizijski razlog po §-u 503 št. 4 c. pr. r. utemeljen.

Kar se tiče vprašanja za odškodnino — in le v tem bila je še prosta diskusija v dopolnitvenem postopanju — ste obe sodišči soglasno ugotovili, da presega škoda, koju je toženka vsled tožiteljeve malomarnosti trpela, iztoževani znesek 328 K 63 h in je torej toženka po §-u 1153 o. d. z. upravičena od tožitelja zahtevati primerno odškodnino ter v to svrho si pridržati delni znesek zaslužka. Ker pa ta škoda v tem slučaju več znaša, nego ves zaslužek, tožitelj sploh ni upravičen kaj zahtevati za svoje delo, iz katerega je po njegovi krivdi nastala za toženko še večja škoda.

V reviziji se tožitelj sicer po zmislu revizijskega razloga §-a 503 št. 4 c. pr. r. pritožuje proti temu, da se mu ni samo odrekel njegov zaslužek, ampak tudi povračilo njegovih iz lastnega založenih stroškov, vendar tudi ta pritožba ni utemeljena, kajti ne glede na to, da je tožitelj ta ugovor še le uveljavljal v tretji instanci — kar po §-u 504 c. pr. r. ni dopustno, — in da v vsem dosedanem postopanju ni navajal in pod dokaz stavil,

koliko sodno odmerjenega ekspenzarja v znesku 328 K 63 h odpade na gotove izdatke in da se na njegov ugovor že tudi radi tega ni ozirati — je uvaževati, da gre po §-u 1153 o. d. z. za odškodovanje toženke in da se je v to svrhu smelo tudi zaračunati tožiteljev zahtevak glede izdatkov, ki so bili z njegovim delom združeni.

Iz vseh teh razlogov bilo je rzsodbo prvega sodnika zopet v moč postaviti.

Pripomnja uredništva. Mi smo zelo obširno ta slučaj prijavili, ker napravlja vtis, da najvišja judikatura tupatam izraža zares čudne nazore in nenavadna načela — več ali manj na kvar pravnemu čutu. Pomenljiv pa je ta judikat tudi s stališča pravilne uporabe zakonov, kako se naj namreč tolmači § 496 c. pr. r. Drugi odstavek cit. §-a očitvidno nima mesta, ker manjka bistveni pogoj namreč po §-u 496 št. 1 c. pr. r.; saj stvarni predlogi so se popolnoma rešili. S stališča §-a 496 št. 2 c. pr. r. pa se sme v obnovljeni razpravi vendar-le vse to na dan spraviti, kar utegne nejasno dose-danje postopanje in pomanjkljivost v pravo luč postaviti. Tudi se nam uporaba materialnega prava §-a 1153 o. d. z. v tem slučaju zdi nekako umetna. Sploh se kaže v nekaterih judi-katih ost, ki otežuje uspešno delovanje odvetniškega stanu!

d) Fundus instructus i pribor, što se nalazi na kakvoj ne-kretnini, smiju se uzeti pod ovrhu jedino skupa s istom nekretninom.

Na temelju presude 5. julija 1902, V. točke, koja glasi: »Tuženi dužni su in solidum i za sjegurnost tužiteljeve tražbine od kr. 140.000 sa kamatima od 5% od 1. januara 1902 da izdadu na njihov trošak pismenu valjanu izpravu, kojom ustanovljuju pravo zaloga na teret zemljištnih tjelesa uložka 1175 i 1196 općine F. dotično fundus instructusa te inog pribora, u 14 dana pod prijetnjom ovrhe, u smislu §-a 367 O. R.« — tjerajući vje-rovnik zatražio je, megju inim, uknjižbu prava zaloga te založno opisanje fundus instructusa i inog pribora, što se nalazi na zem-ljištnim tjelesima uložka 1175 opć. F.

C. kr. okružni kao trgovački sud u R. zaključkom d. 25. maja 1904 Cg II 2/1-42 nije udovoljio molbi glede založnog opisanja fundus instructusa i inog pribora što se nalazi na zemljišnim tjelesima rečenog uložka, s razloga što po §-u 251 O. R. pribor, što se nalazi na kakvoj nekretnini (§-i 294 do 297 o. g. z.) smije se uzeti pod ovrhu jedino skupa s istom nekretninom, i gledom na § 457 o. g. z. pošto dozvolom zaloga rečenih nekretnina stečeno je i odbito traženje.

C. kr. prizivni sud u T. zaključkom 14. aprila 1904, uslijed utoka tjerajućeg vjerovnika, dozvolio je založno opisanje zatraženog fundus instructusa i inog pribora i to za to, jer tjerajući vjerovnik na temelju pomenute presude, ovršnog naslova, ovlašten u pomanjkanju izprave, da pita, da se trećim osobama pokaže, da se zalog proteže i na pribor, jere se radi o tvorničkoj sgradi, u kojoj se nalaze strojevi, koji se lahko dadu prenašati (§ 457 o. g. z.), da pošto jošte nije dospjela tražbina, tužitelj ima pravo, da zadobije ne samo uknjižbu prava zaloga na zemljište, na kojem je podignuta tvornica, već i simboličnu predaju zaloga pribora (§ 452 o. g. z., §-i 346, 348, 350 O. R.), koja se upravo izvrši založnim opisanjem u smislu §-a 140, 253 O. R., dočim ustanova §-a 252 O. R. nema uporabe u upitnom slučaju, u kojem se ne radi o utjeranju tražbine jošte ne ovršive.

C. kr. vrhovni sud, uslijed previdnog utoka tuženika, zaključkom dd. 31. maja 1904 br. 8140 udovoljio je utoku i uzpostavio u krijepost prvostepeni zaključak, iz razloga :

Polag §-a 294 do 297 o. g. z. fundus instructus i ostali pribor nekretnine imadu se smatrati i uzeti kao sastojni dio iste, dakle kao nepokretnina (dvorski dekret od 7. aprila 1826 br. 2178 i § 252 O. R.), pa pošto tužitelj jur uslijed prava zaloga dozvoljenog mu vrhu zemljišnih tjelesa gledom na § 457 o. g. z. zadobio ga je takogjer i vrhu onih sastojnih djelova, to on ne može putem prisilne ovrhe svog ovršnog naslova povesti posebnu ovrhu vrhu upitnih djelova.

Dotično založno opisanje fundus instructusa i inog pribora, daklem nepokretnina unešenih u zemljišnu knjigu, od njega zatraženog i dozvoljenog od utočnoga suda a sada pobijanoga od obvezanika jeste sasvim tugje ovršnome redu u smislu prisilne ovrhe i takovo založno opisanje pravnički ne može se

obrazložiti sa §-ima 452 o. g. z. i 346 i 348 O. R. napomenutemi od utočnog suda, jere ove zakonske ustanove tiču se samo pokretnih stvari; isto tako ne uporabivi su na upitni slučaj i §-i 140 i 253 O. R., pošto isti, kako se izpostavlja iz njihovog sadržaja, imadu sasvim druge predpostavbe.

—ršk—

e) Izvršilo v zavarovanje je na predlog ustaviti, ako se sodba, vsled katere je bilo dovoljeno, razveljavi (§ 376 št. 3 in § 39 št. 1 izvrš. reda).

Nasproti sklepu prve instance je nadsodišče vsled rekurza zahtevajočega upnika le-temu dovolilo izvršilo v zavarovanje stroškovnih terjatev iz rzsodbe z dne 13. novembra 1902, opr. št. Cg II 17/2—13, v zneskih 1171 K 32 h in 511 K s pr. do onega časa, ko bode mogoče na podlagi navedene pravomočne rzsodbe imenovane terjatve izterjati potom prisilne izvršbe, in sicer a) s predznambo zastavne pravice pri zavezančevem zemljišču in b) z rubežem zavezančevih premičnin. Kot izvršilno sodišče je nastopilo okrajno sodišče v Ljubljani.

Razlogi menijo, da je po napominani rzsodbi ustanovljen sposoben naslov za dovolitev izvršila v zavarovanje in da gre le za vprašanje, ali se je posvedočilo, da se utegne izterjanje upniku brezuspešiti ali znatno otežiti. Prvo sodišče je to vprašanje nepravilno zanikalo. Ako je tudi res, da konkurenca drugih upnikov ne utemeljuje nevarnosti v zmislu §-a 370 izvrš. reda, vendar ni dvomno, da je že po lastnem priznanju zavezanca v njegovi tožbi z dne 19. junija 1902: češ, da je zadnji čas brez posla in dohodkov, da je tedaj gospodarstveno propadel, da se je zadolžil in svoje tovarniško podjetje obremenil, da sploh še more životariti itd., — posvedočeno, da preti upniku nevarnost v oni meri, koju ima zakon za pogoj dovolitvi izvršilnih činov v zavarovanje.

Vsled te višjesodne odredbe je položil zavezanec v sodno shrambo svoto 1742 K v pokritje, oziroma v varnost upnikove terjatve ter se je dotična vsota naložila na hranilnično knjižico, koja se je v vrednosti 1742 K shranila v depozitnem uradu. Zajedno je na predlog zavezanca izvršilno sodišče odrejeno izvršilo v zavarovanje razveljavilo.

Pozneje je bila prvosodna rzsodba z dne 13. novembra 1902, opr. št. Cg II 17/2—13 v višjih instancah razveljavljena, in vsled tega je prosil zavezanec z vlogo z dne 16. aprila 1903, da se shramba v depozitnem uradu se nahajajoče hranilnične knjižice v vrednosti 1742 K razveljavi in omenjena knjižica njemu zopet izroči.

Dne 21. aprila 1903 pa je vložil zahtevajoči upnik nov predlog zoper istega zavezanca, da se namreč dovoli v zavarovanje tožbenega zneska 671 K 8 h s pr. z ozirom na novo tožbo Cg II 38/2 in njej priloženi knjižni izpisek, s kojim je posvedočena iztoževana terjatev 671 K 8 h, začasna odredba potom sodne prepovedi dolžnikovemu dolžniku glede hranilnične, za zavezanca iz gori omenjene eksekucije pri depozitnem uradu shranjene knjižice v vrednosti 1742 K. Sodišče je dovolilo začasno odredbo do zneska 500 K v korist zahtevajočega upnika, kateri je glede daljnjeega zneska zavarovanje drugod dobil (sklep z dne 22. aprila 1903, opr. št. Cg II 38/2—15). Proti temu izvršilu je zavezanec ugovarjal in zahteval ustavitev izvršila pri izvršilnem sodniku tako radi v sodni shrambi se nahajajoče hranilnične knjižice v vrednosti 1742 K, češ da je rzsodba Cg II 17/2—13 razveljena, kakor tudi radi dovoljneg a novega izvršila z začasno odredbo Cg II 38/2—15.

Prvi sodnik je odredbo radi shrambe hranilnične knjižice v vrednosti 1742 K razveljavil, kolikor presega znesek 500 K, a glede zneska 500 K je izrekel, da se razprava in odločba pretrga do pravomočne rešitve ugovora, kojega je zavezanec vložil zoper začasno odredbo z dne 24. aprila 1903, opr. št. Cg II 38/2—15. V razlogih se odredbe utemljujejo s tem, da je naslo v izvršila iz sodbe Cg II 17/2—13 uničen, ker se je ta sodba priznana razveljavila in torej iz takih sodeb ne izvira nikakršna pravica več, ter je bilo izvršilo glede 500 K presegajočega zneska ustaviti po §-u 39, št. 1 izvrš. reda; kar se pa tiče začasne odredbe za 500 K, je po analogiji §-a 190 c. pr. reda postopanje pretrgati, ker je priznano, da radi vloženeega ugovora dotično postopanje še teče (§ 397 izvrš. reda).

Zoper navedeni sklep izvršilnega sodnika z dne 30. aprila 1903, št. E 2652/2—5, sta se obe stranki pritožili; zavezanec, ker mu je sodnik samo prisodil na stroških dotičnega razprav-

ljanja znesek 31 K 20 h in ne vseh stroškov, zahtevajoči upnik pa radi tega, ker izvršilni sodnik zavezančevega predloga ni v celoti zavrnil.

Rekurzno sodišče je s sklepom z dne 25. maja 1903, št. R III 103/3, rekurzu zahtevajočega upnika ugodilo, nasprotnikov rekurz zavrnilo ter odredilo, premenivši izpodbijani sklep, da se zavrne zavezančev predlog: naj se razveljavi depozitnosodna shramba založene vsote 1742 K, oziroma hranilnične knjižice v istem znesku, in dovoli izročitev te knjižice ter nasprotniku naloži povrnitev stroškov.

V razlogih se poudarja: Ne more biti dvoma, da je izročitev one svote, kojo je zavezanec založil v svrhu razveljavljenja izvršila, katero se je dovolilo v zavarovanje prepirnih terjatev, vezana na iste pogoje, kakor razveljavljenje izvršila samega (§ 376 izvrš. reda); v le-tem slučaju torej vezana na pravomočno zavrnitev denarne terjatve, kateri v zavarovanje se je izvršba dovolila. Ne more se pa trditi, da bi v današnjem slučaju navedeni pogoj bil umesten, kajti s sklepoma višjih sodišč se je zares razveljavila rzsodba deželnega sodišča z dne 13. oktobra 1902, opr. št. Cg II 17/2—13, po kateri se je ustanovil izvršilni naslov, vendar pa se je pravná stvar vrnila na novo razpravo in sklepanje sodbe prvemu sodišču. S to vrnitvijo pa še ni združen učinek končne sodbe, koja zahtevo uniči; dosedanje postopanje še ostane veljavno in nadaljnje postopanje gre samo na to, da se odpravijo nedostatki prejšnjega postopanja; sodbeni izrek je sicer odstranjen, mogoče pa je vendarle, da privede nova razprava do istega konca, in torej stvar visi neodločena do izteka pravomočne nove končne sodbe. Radi tega je bilo predlog za izvršitev dane varnosti zavriniti, rekurz zavezanca pa tudi glede stroškov.

C. kr. najvišje sodišče je vsled revizijskega rekurza zavezanca zoper navedeni sklep rekurznega sodišča z odločbo z dne 23. junija 1903, št. 9281, sklenilo, da se revizijskem u rekurzu ugodí ter pravosodni sklep obnovi in sicer iz nastopnih razlogov:

Eksekucija, vsled koje je zavezanec pri depozitnem uradu založil gotovino 1742 K v obliki hranilnične knjižice v svrhu odvritve izvršila, se je dovolila v zavarovanje stroškovne

terjatve iz rzsodbe z dne 13. oktobra 1902, opr. št. Cg II 17/2—13, in sicer do onega časa, ko bo mogoče na podlagi pravomočne rzsodbe uveljavljati terjatev potom prisilnega izvršila. Kakor dognano, se je vsled priziva zavezančevega ta rzsodba razveljavila in stvar vrnila na novo razpravljanje; s tem pa je tudi rečeno, da ta rzsodba nikdar več ne more pravomočna postati; še ni sicer pravomočno s sveta spravljen tožbeni zahtev, marveč le rzsodba sama, in tu je slučaj §-a 376, št. 3 izvrš. reda, namreč, da je pravomočno dognano, da denarna terjatev iz te rzsodbe je ugasla ali kakor § 39, št. 1, izvrš. reda pravi, da je izvršilni naslov pravomočno razveljavljen.

Potrebno je torej, da se že opravljeno izvršilo razveljavi.

Zahtevajoči upnik sicer ugovarja predlogom zavezančevim, češ da se je hranilnična knjižica prostovoljno založila in da ne gre več za ustavitev izvršila, marveč le za vprašanje, ali zamore zavezanec to, kar je prostovoljno založil, zopet nazaj terjati; to pa da je edino le moči rzsoditi v redni pravdi. Toda pri tem se je vendar prezrlo, da se založitev ni prostovoljno zgodila, marveč z namenom, da se zabrani izvršilno dejanje z rubežem, in da se sme to le tako presojati, kakor v slučaju, ako izvršilni organ odvzame zavezancu kako gotovino ter jo pri sodišču založi. Ni se torej zgodilo kako plačilo terjatve, kojo bi se zamoglo edino le nazaj zahtevati s tožbo, marveč gre tu za zavarovanje v izvršilnem postopanju, koje se je doseglo vsled določnega izvršilnega naslova in koje je bilo proglašiti radi ugaslega izvršilnega naslova tudi za ugaslo.

Revizijskemu rekurzu je bilo torej ugoditi in prenaredivši sklep rekurznega sodišča zopet obnoviti sklep prvega sodnika, ker s tem, da je baje nova, prešnji sodbi enaka sodba iztekla, prejšnja rzsodba ni zopet oživila.

f) Natančna označba izvršilnega predmeta je neobhodno potrebna (§ 54 izvrš. reda). Mogoče pravice zavarovalca iz zavarovalnih polic, glasečih se v prid tretjim osebam, se ne dajo zarubiti niti kakor terjalne pravice, niti kakor druge imovinske pravice.

V izterjanje svoje izvršljive terjatve je predlagal zahtevajoči upnik *A*, naj mu c. kr. deželno sodišče v Ljubljani dovoli izvršbo po rubežu zavezancu *B* do polic zavarovalnega društva R. A. v Trstu in iz njih pristojecih pravic, posebno pravic, da sme polici prodati, zastaviti in nazaj kupiti itd. *B* je bil dal namreč zavarovati svoji ned. hčeri vsako na 2000 K za slučaj, da doživiti 20. leto svoje starosti, zastavil pa je ti polici kreditnemu društvu I. za dano mu posojilo.

C. kr. deželno sodišče je dovolilo s sklepom z dne 25. februarja 1904, Cg I 344/3—4, izvršbo po rubežu zavezancu baje pristojecih terjalnih pravic na zgoraj navedenih policah in pravic, izvirajočih iz teh polic, ter je zavarovalnemu društvu R. A. prepovedalo izplačati zaseženo terjatev zavezancu *B*. Poslednjemu pa je prepovedalo vsako odredbo glede zarubljene terjatve, posebno potegniti jo bodisi deloma, bodisi popolnoma, ter je naprosilo za izvršbo c. kr. okrajno sodišče v Ljubljani, kojemu je naročilo s posebnim poznejšim dopisom, naj izvrši dovoljeni rubež v zmislu §-a 296. izvrš. reda s tem, da odvzame zavarovalni polici kreditnemu društvu I. in ji shrani v svojem depozitnem uradu.

Navedeno deželno sodišče je utemeljevalo svoj dovolilni sklep takole:

Po napovedbah zahtevajočega upnika *A* je zavezanec *B* glasom navedenih polic zavaroval pri zavarovalnem društvu R. A. svoji hčeri *C* in *D* vsako na 2000 K za slučaj, da doživiti 9. marec 1905, oziroma 9. marec 1906, in je vsled občnih določeb zavarovalnega društva in po posebnih pogodbenih določbah do zapalosti obeh polic sam upravičen ž njimi razpolagati. Dokazovanje o resničnosti teh napovedeb po zaslišanju je po §-u 55, odst. 2, izvrš. reda nedopustno, po predložitvi polic v izvirkih ali prepisih pa tukaj že radi tega nemogoče, ker sta kot ročni zastavi v skrambi tretje osebe.

Vendar pa zadošča označenje vprašavne terjatve in kraja, kjer se nahajajo dotični pogodbeni papirji, kakor tudi da zahtevajoči upnik napove okolnosti, važne za naredbe, koje bi v interesu izvršbe ukrenilo dovoljujoče ali izvršilno sodišče.

Zavarovalni polici se sicer glásite na 2 hčeri zavezanca in na slučaj doživetja; bili sta torej sklenjeni zavarovalni pogodbi v prid tretjim osebam. Da pa sta hčeri, kateri je po predlogu smatrati za polnoletni, zvedeli o tem in sprejeli to naklonitev, se ne trdi. Tidve, v policah navedeni osebi torej po §-u 1019 o. d. z. iz teh polic nista zadobili nobene terjalne pravice. Zavezanec je sklenil pogodbo iz radodarnosti in je smel ta čin preklicati vsak čas, mogel torej razpolagati popolnoma po svoji volji z zahtevki iz zavarovalnih pogodb, mogel pravice prenesti na drugega beneficiarja ali nase samega, jih zastaviti in si dotično vsoto dati izplačati itd. Zavarovanec bi lahko prašavni polici tudi dal izpremeniti pod gorenjimi pogoji v polici au porteur, in v tem slučaju bi se dala tudi realizirati zastavna pravica njegovih upnikov.

Po zastavljenju police se zavarovana vsota res zniža za dolžno vsoto; to pa ni nedopustno, ker bi smel zavarovanec vso zavarovalno pogodbo razveljaviti, predno beneficiarja sprejmeta naklonitev in je ta čas on edini, ki ima pravice iz zavarovalne pogodbe.

C. kr. okrajno sodišče v Ljubljani kot izvršilno sodišče je zaukazalo sodnemu slugi, naj odvzame navedeni polici kreditnemu društvu I. Sluga pa je sodišču poročal, da ukaza ne more izvršiti, ker kreditno društvo polic ne da.

Zahtevajoči upnik *A*, o tem obveščen, je podal soglasno s kreditnim društvom na c. kr. okrajno sodišče v Ljubljani nov predlog, zahtevajoč, naj se dovoljena izvršba opravi na ta način, da naj se zabeleži rubež na prašavnih policah.

Ta predlog je okrajno sodišče zavrnilo sklepom z dne 16. marca 1904, E 447/4-4, iz razlogov:

Po §-u 16 izvrš. reda je opraviti le dovoljeno izvršbo. Dovoljena je bila v tem slučaju izvršba z rubežem zavezancu *B* baje pristoječih terjalnih pravic do polic in iz njih po §-u 294 izvrš. reda. Po tej zakonovi določbi dovoljena izvršitev terjatve pa se

zgodí po izdanju prepovedi na tretjega dolžnika, kar se je zgodilo zakonito od strani izvršbo dovoljujočega deželnega sodišča. Poskusila pa se je tudi izvršba vsled posebnega naročila deželnega sodišča po §-u 296 izvrš. reda, a je ostala brezuspešna, ker je kreditno društvo zabranilo izročitev polic. Opravila se je torej izvršba predpisana po zakonu in intendirana od dovoljujočega sodišča, in nima zahtevajoči upnik nobene pravice zahtevati druge rešitve.

Zahtevajoči upnik *A* proti tej rešitvi ni vložil rekurza.

Med tem pa je zavezanec *B* vložil proti zgoraj navedenemu sklepu deželnega sodišča v Ljubljani rekurz, poudarjajoč, da je deželno sodišče dovolilo celo kaj drugega, nego je zahteval *A*, da le-ta ni označil po §-u 54 izvrš. reda predmeta, ki ga je rubiti, in končno, da zavezanec nima nobenih pravic niti terjalnih, niti kakšnih drugih do prašavnih polic.

C. kr. višje deželno sodišče v Gradcu je s sklepom z dne 12. aprila 1904 rekurzu ugodilo, izpremenilo izpodbijani sklep in zavrnilo zgoraj navedeni predlog zahtevajočega upnika *A* iz razlogov:

Dočim je zahtevajoči upnik predlagal rubež zavezancu iz zavarovalnih polic pristojećih pravic v zmyslu §-a 331 izvrš. reda, je deželno sodišče dovolilo rubež zavezancu iz teh polic pristojećih terjalnih pravic v zmyslu §-a 294 izvrš. reda, torej tako izvršbo, ki ni bila predlagana. Že radi tega ne ustreza izpodbijani sklep predpisom zakona (§ 3, odst. 2. izvrš. reda). Če bi se pa tudi morda z ozirom na pri obeh izvršilnih vrstah nastopajočo prepoved razpolaganja in plačila ne glede na to smatralo, da vsebuje izvršilni predlog obenem predlog na rubež terjatve, se mu vendar ni smelo ugoditi, ker niso podani pogoji niti za izvršbo z rubežem denarne terjatve, niti za izvršbo drugih imovinskih pravic zavezanca. Za prvo zaradi tega ne, ker od zahtevajočega upnika v njegovem predlogu posebno navedene tozadevne pravice zavezančeve: polico prodati, zastaviti, razrušiti — niso denarne terjatve zavezančeve proti zavarovalcu in ker od zahtevajočega upnika nadalje omenjena pravica, polico nazaj prodati, ne more priti v poštev, kajti primankujejo natančnejše navedbe, potrebne za izvršbo, kakor na pr. do sedaj plačani premijski obroki, visokost stroškov, potrebnih za rešitev že

prostovoljno od zavezanca zastavljene police itd.; torej vsled nejasnega označenja izvršilnega predmeta, kakor tudi druge od zavezanca splošno in nejasno navedene pravice »do in iz polic« ne morejo priti v poštev (§ 54, št. 3, izvrš. reda).

Da pa tudi ne more nastopiti izvršba z rubežem drugih imovinskih pravic, sledi jasno iz tega, ker zavezancu kot zavarovancu pristojne pravice do zavarovalnih, ne na prinosnika glasečih se polic očitno ne spadajo med one druge pravice, o katerih govore §-i 331 in naslednji izvrš. reda.

Revizijski rekurz zahtevajočega upnika proti temu sklepu je zavrnilo c. kr. vrhovno sodišče s sklepom z dne 25. maja 1904 in dodalo naslednje razloge:

Po §-u 54 izvrš. reda mora predlog na dovolitev izvršbe pri izvršbi na premoženje obsegati poleg drugega tudi označbo imovinskih delov, na katere naj se vodi izvršba, kakor tudi vse navedbe, po kakovosti slučaja važne za odredbe, katere izdaj za izvršbo dovoljujoče ali izvršilno sodišče.

Revizijski rekurent je mnenja, da je zadostil temu predpisu, ko je označil v svojem izvršilnem predlogu za izvršilni predmet sploh vse pravice zavezanca do zavarovalnih polic in one, ki izvirajo iz teh polic, posebno v predlogu navedene pravice: police prodati, zastaviti, stornirati, nazaj kupiti itd.

Že c. kr. deželno sodišče v Ljubljani je, dovolivši izvršbo, smatralo za potrebo, da je predlagani rubež dovolilo le glede terjalnih pravic, katere pristojajo zavezancu iz polic, in tako utesnilo izvršilni predmet. Ker proti temu zahtevajoči upnik ni rekuriral, je v danem slučaju samo preiskovati, ali zadoščajo navedbe eksek. predloga o vsebini polic in o pravicah zavezanca, ki so mu nastale iz zavarovalne pogodbe, da se opraviči prvosodno dovolitev izvršbe. Temu pa ni tako.

Kot zarubne terjalne pravice bi mogli priti v poštev le oni obligatorni zahtevki, ki pristojajo na podlagi zavarovalne pogodbe zavezancu, in sicer po sedanjih njih vsebini proti zavarovalnemu društvu kot drugemu pogodniku. Mogoči bodoči, danes niti pogojno, niti od časa zavisno pristojeci zahtevki, kateri bi utegnili nastati, če bi se zavarovalna pogodba izpremenila z dovoljenjem zavarovalnega društva, ali da bi se po poljubnosti zavarovanca stornirala, oziroma po vzratnem kupu razveljavila,

ne morejo biti predmet izvršbi, ker jim manka realnega obstoja. Po besedilu prvosodnega izvršilnega sklepa in z ozirom na označbo izvršilnega predmeta, navedeno v izvršilnem sklepu, bi mogel priti v poštev le zahtevak glede zavarovanih zneskov. Na ta zahtevak pa se eksekucija ne more dovoliti, ker obstojajo razpolagalne pravice zavezanca glede polic le do zapadlosti zavarovanih vsot, z dnem zapadlosti pa končajo, in ker po napovedani vsebini polic ne pristojajo zavezancu pravica, potegniti zavarovane vsote, nego obema njegovima hčerama. Ker torej eksekucijski predlog nima označbe katerekoli že obstoječe zarubne pravice zavezanca iz zavarovalnih polic in do istih, je zavrnitev izvršilnega predloga od strani rekurznega sodišča osnovana.

Dr. M.

g) Ako skleneta zakonska, ki sta avstrijska državljana, v inozemstvu kupno pogodbo o zemljišču, ležečem v tozemstvu, je treba oblike notarskega akta.

Zakonska *A* in *B* živita že več let v Ameriki. Z navadno pismeno pogodbo z dne 4. septembra 1903, napravljeno v St. Louis v državi Minnesota v Severni Ameriki, prodal je mož *A* svoji ženi *B* vse svoje nepremično, na Kranjskem ležeče premoženje, posebno hišo št. 29 v P. Na tej pogodbi je le podpis prodajalca po javnem notarju poverjen. V posebnem pismu ddo. St. Louis Minnesota 18. decembra 1903 izjavlja mož *A*, da je z gori navedeno pogodbo izročil svoji ženi *B* svoje zemljišče vl. št. 62 k. o. P. na Kranjskem; ker pa ta pogodba ni sestavljena v zmislu zemljiškknjižnega zakona (notarski akt), dovoljuje on, da se sme pri njegovem zemljišču vl. št. 62 k. o. P. lastninska pravica za njegovo ženo *B* vknjižiti. Njegov podpis na tej listini je pravilno poverjen.

Na podstavi zadnje imenovane posadne listine je prosil *A* po svojem pooblaščenцу vknjižbe lastninske pravice pri vl. št. 62 k. o. P. na korist *B*.

C. kr. okr. sodišče v Ljubljani je ta predlog s sklepom z dne 29. jan. 1904 št. 479 zavrnilo iz razlogov:

Po § 26. obč. zemlj. knj. zak. se smejo vknjižbe dovoliti le na podlagi listin, ki so napravljene v obliki, predpisani za njih

veljavnost, in morajo te listine obsegati, ako se hoče pridobiti pravice, veljaven pravni naslov; za pravni naslov se tukaj ne more smatrati posadna listina z dne 18. decembra 1903, ampak le kupna pogodba, na katero se posadno pismo samo nanaša; ker se pa tukaj gre za kupno pogodbo med zakonskima, morala bi ta biti napravljena po zakonu z dne 25. julija 1871., št. 76 drž. zak. v obliki notarskega akta.

To velja tudi tukaj radi tega, ker sta zakonska *A* in *B* oba brezdvomno avstrijska državljana in ker je zemljiškoknjižni prepis tukaj izvršiti, pogodbo torej v tuzemstvu izpolniti, vsled česar je uporabljati tuzemske zakone (§§ 4 in 37 obč. drž. zak.). Ako bi to načelo ne veljalo, bi se stranke lahko poljubno ognile zakonovim predpisom.

Zoper ta sklep je prositelj vložil rekurz in se posebno skliceval na pravno načelo: »locus regit actum« in na pravnike Stubenrauch, Winiwarter, Krainz i. dr., ki so istega mnenja, in dalje na dejstvo, da bi, ker ameriški zakoni notarskega akta v zmislu našega notarskega reda ne poznajo, zakonska *A* in *B* morala priti radi sklenitve pogodbe nazaj v Avstrijo, ali pa poklicati avstrijskega notarja v Ameriko, kar je pač neizvedljivo in proti duhu naših zakonov.

C. kr. dež. sodišče v Ljubljani je rekurz zavrnilo in prvosodni sklep potrdilo iz njegovih razlogov, katerim pa se je z ozirom na rekurzna izvajanja dodalo, da velja načelo »locus regit actum« le v slučaju dvoma; ako sta pogodnika tuzemca, je domnevati, da sta se hotela vezati po domovinskem pravu, seveda le tedaj, če je pogodda, kakor tukaj, izvršljiva v njuni domovini; pomisleki glede naprave notarskega akta pa niso utemeljeni, ker ga je moči sestavljati tudi s pooblaščenci pogodnikov (§ 1008 obč. d. z., § 68 zak. z dne 25. julija 1871, št. 75 dr. z. in z dne 25. julija 1871, št. 76 drž. zak.)

Dr. F. T.

Kazensko pravo.

**Predmet §-a 144 k. z. ne more biti že mrtev telesni plod.
Obtožba po §-u 144 k. z. sama na sebi ne obsega dejanskih
znakov za § 339 k. z.**

Ničnostno pritožbo drž. pravdnštva v Mariboru proti sodbi c. kr. okrož. sodišča v Mariboru z dne 19. januarja 1904 opr. št. Vr VII 1096/3-35, s katero je bila A. K. po §-u 259 št. 3 k. pr. r. oproščena obtožbe v zmislu §-a 144 k. z. — da je odpravila telesni plod — je c. kr. vrhovno in kasacijsko sodišče po javni razpravi dne 6. maja 1904 k št. 2237 zavrnilo iz nastopnih razlogov:

K predlogu zagovornika, naj se ukrene, da izreče svoje mnenje medicinska fakulteta, se je izjavil zastopnik drž. pravdnštva le tako, da nima ničesar opomniti proti temu predlogu. On si torej ni osvojil tega predloga in zato manjka ničnostnemu razlogu št. 4 § 281 k. pr. r. dejanska podlaga, ne glede na to, da drž. pravdnik tega ničnostnega razloga ne more uveljavljati, ker si ni pridržal ničnostne pritožbe precej po razglašenju vmesnega rzsodila (zadnji odstavek §-a 281 k. pr. r.).

Ničnostnega razloga št. 5 §-a 281 k. pr. r. pa tudi ni. V rzsodbi se je uvaževalo aktom primerno in temeljito: kolikor priznanje obtoženke, toliko tudi izpovedbo dra. L. K. in navedbe v obducijskem zapisniku. Obtoženka je pač obstala, da je abortirala zauživši smrdečega brinja (Sebenbaum); ali da bi bilo povzročilo to abortivno sredstvo smrt telesnega plodu, tega ni trdila niti obtoženka, niti dr. L. K.; le-ta je le potrdil, da je obtoženka imela leta 1902. sifilitično bolezen. V rzsodbi je konstatirano, da obtoženka ni bila sifilitična v času, ko je abortirala. Popolnoma soglasno z zdravniškim mnenjem navaja rzsodba, da se ne da določiti vzrok smrti telesnega plodu, da je torej vzrok te smrti ali prestana sifilitična bolezen ali pa zaužito abortivno sredstvo.

V teh navedbah razlogov sodbe se ne more najti niti protislovja z mnenjem izvedenca niti kake druge pomankljivosti po §-u 281 st. 5 k. pr. r.

Materijalni ničnostni razlog §-a 281 št. 9 *lit. a)* k. pr. r. utemeljuje ničnostna pritožba s tem, da more biti podmet § 144

k. z. tudi že mrtev telesni plod. Takšno naziranje pa nasprotuje besedilu navedene zakonske določbe, po katerem je znak delikta ta, da mora nekaj biti usmrčeno. Dejanski stan obeh deliktov § 144 k. z. zahteva, da je šel namen na usmrnitev telesnega plodu in da se je usmrčenje izvršilo, ker se je povzročil prerani odhod živečega telesnega plodu ali pa, ker je bil usmrčen telesni plod v materinem telesu in potem odpravljen iz telesa. Da naš kazenski zakon obravnava odpravo telesnega plodu v posebnem (16.) poglavju, ne pa pri usmrтитvah v 15. poglavju, je vzrok to, da odprava telesnega plodu ne uniči življenja človeka, nego edinole obstanek in naravni razvoj nastajajoče osebe, in kazenski zakon ščiti še nerojenega otroka, s katerim torej postopa kakor s pravnim subjektom.

Iz tega, da zahteva zakon za dejanski stan §-a 144 k. z. uspeh smrti, sledi samo po sebi, da se more govoriti o kaznivem poskusu tega hudodelstva le takrat, če je bil telesni plod živ v času, ko se je začela njega odprava. V le-tem slučaju pa ni moči dognati, ali je bil plod živ ali mrtev v času, ko je obtoženka zaužila sredstvo za njega odpravo. Ker se to ne da dokazati, se obtoženka tudi po §-u 8 in 144 k. z. ni mogla obsoditi.

Pa tudi s stališča §-a 281 št. 7 k. pr. r. je pritožba neosnovana. Ta ničnostni razlog zahteva, da obtožba ni rešena, da obsega obtožba torej take momente, katere bi se bilo moralo pretresati, a se jih ni pretresalo.

Določba §-a 339 k. z. pa vsebuje take znake dejanskega stanu, kateri se ne krijejo z znaki §-a 144 k. z. Da se izreče obsodba po §-u 339 k. z., bi morala obtožba trditi one dejanske znake. Obtožba po §-u 144 k. z. sama na sebi ne obsega teh znakov. Ker se torej obtožba po §-u 339 k. z. ni izrecno dvignila in ker tudi obtožba po §-u 144 k. z., kakršna je, ne navaja takšnih znakov, pri katerih obstoju bi bil dan dejanski stan §-a 339 k. z., zato se ni našel ničnostni razlog §-a 281 št. 7 k. pr. r.

Iz teh razlogov je bilo zavriniti ničnostno pritožbo.



Izpred upravnega sodišča.

Davčna oprostitev kreditnih in posojilnih društev od pridobnine v zmislu §-a 84 *lit. e)* oseb. davč. zak. nastopi že takrat, kadar njih pravila ustrezajo §-u 1 zak. od 1. junija 1889 in ne zavisi od dejanskega poslovanja društva v zmislu teh pravil.

Z rzsodbo z dne 11. marca 1904 št. 2457 je c. kr. upravno sodišče vloženi pritožbi ugodilo in izpodbijano odločbo kot v zakonu neutemeljeno razveljavilo.

Razlogi.

C. kr. finančno ravnateljstvo za Kranjsko z odločbo z dne 28. julija 1903 št. 12873 ni ugodilo rekurzu okrajne posojilnice v Krškem zoper pridobitni, jej za leti 1902 in 1903 po II. poglavju oseb. davč. zak. predpisani davek, oziroma zoper odtegnitev oprostitve od pridobnine po §-u 84 *lit. e)* omenj. zak., češ, da podelitev remuneracije udom načelstva in nadzorništva ne odgovarja niti v pravilih, niti sicer kaki pogodbenim potom v naprej določeni dolžnosti, in je torej z davčno-pravnega stališča ni moči smatrati za upravni izdatek, ampak za razdelitev dobička, da torej poslovanje rekurujuče zadruge in razpolaganje s premoženjem ne odgovarja popolnoma zahtevkom zakona z dne 1. junija 1889; ne zadošča namreč točki *lit. d)* §-a 1 nav. zak., po kateri je prebitke odkazati v rezervni fond.

V pritožbi, vloženi pri tukajšnjem sodišču, se proti temu ugovarja, da so združna pravila popolnoma po zakonu od 1. junija 1889, in je bilo torej pritožujočo se posojilnico kot Raiffeisenovko po §-u 84 *lit. e)* oseb. davč. zak. od pridobnine oprostiti. Te zakonito zajamčene oprostitve ni moči odtegniti, četudi so se, kar graja davčno oblastvo, odbornikom in nadzornikom za njih trud iz tekočih dohodkov posojilnice podelile nagrade, ker to ni niti zoper zakon, niti zoper združna pravila.

Upravno sodišče je to pritožbo iz naslednjih razlogov pripoznalo za utemeljeno:

Po pravilih okrajne posojilnice v Krškem, vpisanih vsled odloka od 23. maja 1900 št. 64 v združni register pri c. kr. okrožnem sodišču v Rudolfovem, ima posojilnica neomejeno

zavezo, in se njen delokrog raztega na 5 občin krškega sodn. okraja (§ 1.), zadružni delež znaša 24 K in se ne obrestuje (§ 6.), posojuje se samo zadružnim udom (§ 7.), izdajanje menice je izključeno (§ 8.), posojilna obrestna mera ne sme s postranskimi pristožbinami vred presegati hranilne obrestne mere za $1\frac{1}{2}\%$ (§ 11.) in se deva čisti dobiček v rezervni fond (§ 14).

Pravila pritožujoče se posojilnice ustrezajo torej brez dvoma vsem zahtevam § 1. zak. od 1. junija 1889, česar tudi davčno oblastvo samo ne zanika.

Za povod, da je odtegnila oprostitev od pridobnine, torej davčno oblastvo ne jemlje vsebine pravil posojilnice, temveč dejansko poslovanje pri njej.

Toda iz §-a 84 *lit. e)* oseb. davč. zak. izhaja, da nastopi davčna oprostitev pri kreditnih in posojilnih društvih že takrat, kadar njih pravila ustrezajo §-u 1 zak. od 1. junija 1889, in pri tem glasom besedila zakona ne pride v poštev, ali se poslovanje teh društev vrši tudi dejanski v zmislu pravil.

Utegnilo bi se sicer razlagati, da je zakon izpolnjevanje pravil določil za tiho predpostavko oprostitve od pridobnine in določil izgubo te oprostitve že tedaj, ako dejansko poslovanje ne odgovarja zahtevkom zakona od 1. junija 1889.

Ali upravno sodišče je preudarilo, da veže § 84 oseb. davč. zak. oprostitve od pridobnine, ako ne nastopi ta vsled posebnih predpisov zakona *lit. a), c)* in odst. 2., na različne predpostavke, ker nastopi oprostitev, kadar ali poslovanje podjetja ustreza, dejanski gotovim zahtevkom (*lit. d), f)*, ali kadar imajo društva, zadruga, fondi po vsebini svojih pravil nalogo, delovati v gotovo občno korist (*lit. b), e)*.

Z ozirom na različnost v tekstiranju posameznih odstavkov § 84 oseb. davč. zak. in z ozirom na to, da druga določba zakona, po kateri se dovoli olajšava le, kadar ne le statut, temveč tudi dejansko poslovanje odgovarja zahtevkom zakona, (§ 85.) to izrečno naglašča, se upravno sodišče ni smatralo za upravičeno, sklicevano določbo § 84 *lit. e)* različno od njenega besedila razlagati, in je moralo torej izpodbijano odločbo kot v zakonu neutemeljeno razveljaviti, ne da bi se dotaknilo vprašanja, ali morda dejansko poslovanje pritožujoče se zadruga ne ustreza pravilom in obenem zahtevkom zakona od 1. junija 1889.

—•••••
Dr. L.

LISTEK.

I. znanstveni shod čeških pravnikov v Pragi.

(Konec.)

Predsednik shoda prof. dr. vit. Randa je, nadaljujé svoj govor, rekel :

Pa še iz drugih razlogov se je sklical občni shod pravnikov čeških. Znano je, da strokovni znanstveni shodi znamenito vplivajo na razvoj strokovnih ved ter na prospeh znanstvenih zavodov. Zlasti velja to o pravniških shodih. Tu se pretresajo predmeti zakonodavstva in javne uprave, kojih provedba je skoraj povsem v rokah pravnikov. Dovolj, če se opozarja na sloveče shode nemških pravnikov, ki so mnogo pripomogli k razvoju in k kodifikaciji enotnega prava za celo nemško državo. Na razvoj avstrijskega zakonodavstva pa so ti shodi, kolikor so pri njih imeli deleža tudi nemški pravniki iz Avstrije, vplivali le tuptatam in samo posredno. Vprašanja časa, ki so se specialno tikala Avstrije, naravno niso mogla biti na njih programu. In vendar se je tudi pri nas čutila potreba, vporabiti strokovna znanja in bogate izkušnje tisočero avstrijskih pravnikov v prospeh neizogibne reforme in nujne dopolnitve pomanjkljivega in deloma zastarelega zakonodajstva, kakor tudi izboljšanja javne uprave. Zlasti vsled dolgoletnih, obžalovanja vrednih razmer v naši poslanski zbornici smo v marsikateri panogi zakonodajstva žalibog daleč zaostali za inozemstvom. Ravno sedaj se je na odredbo Nj. Veličanstva sestavila komisija šestih članov, ki naj bi se lotila reforme državljanskega zakonika — tega temeljnega stebra našega prava. Je li mogoče z uspehom doseči to reformo, ne da bi se poleg drugih faktorjev poslušali glasovi tisočero avstrijskih pravnikov? Gotovo ne! A oglasiti se morajo ti krogi za besedo in dati izraza svojim težnjam!

Potreba posebnih avstrijskih pravniških shodov se je pojavila zlasti od l. 1866. sem, po razdružitvi nemške zveze, h kateri je spadala tudi Avstrija. V resnici sem dobil

kmalu po letu 1866. od nekaterih avstrijskih pravnikov vprašanja in nasvete o tej stvari. A dotični poskusi so bili brez uspeha. Novejši čas je na nekatere češke in poljske pravnike prišel od važne strani poziv, da bi se naj — morebiti v posebni skupini — udeleževali nemških pravniških shodov. Na to se je z naše strani stavil pogoj, da bi se ti shodi izpremenili v shode nemško-avstrijske. Temu pogoju pa se ni ustreglo. Torej ne preostaja drugega, nego v Avstriji poskusiti to s pravniškimi shodi, po narodnostnih ločenimi!

Današnji dan je dokazal jasno, da se je ta poizkus na Češkem sijajno obnesel! Tu nimam na mislih le vrlega števila udeležnikov, ki je narastlo na 1300, in dostojno zastopanih visokih dostojanstvenikov ter bratskih rodov slovanskih, marveč na mislih imam v prvi vrsti visoko znanstveno ceno cele vrste došlih razprav (50) o nujnih vprašanjih časa, tikajočih se reforme civilnega in kazenskega zakonodajstva, javne uprave in narodnogospodarske politike. Ti spisi tvorijo malo knjižnico o vprašanjih iz naše stroke, ki ne vzbujajo zanimanja samo pri pravnikih, nego pri vsem izobraženem občinstvu. Mnogobrojna in po večini temeljita dela o tem se z zadevnimi predlogi referentov predlože posameznim odsekom v sklepanje, in prepričan sem, da doneso ta posvetovanja za vedo dobre sadove, za življenje trajno uporabo, a češkemu pravništvu zaslužno priznanje znanstvenikov. (Burno, dolgotrajno odobravanje.) — —

Slavnostni shod je še pozdravil v imenu ministrskega predsednika pl. Koerberja kakor vodje justične uprave višjesodni predsednik praški V. vit. Wessely, za njim pa odposlanci raznih slovanskih pravniških zavodov in društev, kakor tudi praški župan. Završil se je shod s predavanjem dvornega svetnika prof. dr. Brafa »o vedi narodnogospodarski na početku XX. stoletja«.

Pravo znanstveno delovanje se je preložilo v seje raznih odsekov, ki so rešili naprej določena vprašanja s tem, da so prijavili resolucije za končno zborovanje shoda na binkoštni ponedeljek popoldne. Po opravljenem redu je bila v plenarnem zborovanju debata izključena in se je zgolj o resolucijah glasovalo. Tu naj le še zabeležimo, da se je prej ta večer vršil sijajen banket predvsem za goste, na katerem so bile govornice

pomenljive napitnice. Kakor na banketu, tako tudi na končnem glasovanju je bil dr. vit. Randa predmet navdušenih ovacij.

Izid znanstvenih posvetovanj na tem shodu se kaže, ako radi tesnega prostora opustimo nekatere, za širše kroge manj zanimive resolucije, v nastopnem :

Odsek I. za civilno in trgovsko pravo.

Na vprašanje 1.: Ali je priporočati reformo civilnega prava glede jamstva za nezakriviljeno škodo? — se je odgovorilo : 1. Priporočati je določilo, da naj jamči principal za škodo, povzročeno po njegovih pomočnikih. 2. Priporočati je določilo, da naj jamčijo juristične osebe za škodo, povzročeno po njih organih in uslužbencih v obrtovanju. 3. Priporočati je, da se potom razširjenega zakona o jamstveni dolžnosti železnic z dne 5. marca l. 1869. in 12. julija l. 1902 določi, naj jamčijo podjetniki nenaavadno nevarnih podjetij za ono škodo, ki je nastala komurkoli vsled izvrševanja podjetja. 4. Priporočati je določilo, da naj imetelj živali, zlasti pa nekoristnih, jamči za vso po njih povzročeno škodo.

Za prihodnji pravniški shod se je odložila rešitev vprašanja, ali je priporočati, da naj predstojnik domačega gospodarstva jamči za ono škodo, katero so povzročili člani rodbine, opravljajoči svoj posel v gospodarstvu.

Na vprašanje 2.: Ali je dopolnitev privatnega prava z novim oddelkom o varstvu prirodnih sil ali energij (elektrike, toplote itd.) potrebna? — se je odgovorilo : Želeti je, da se prirodnim silam, vkolikor jih človek obvlada, zlasti (kinetični) električni energiji, podeli pravno varstvo z absolutnim učinkom v tem zmislu, da naj v tem oziru analogno veljajo predpisi o premični lastnini in posesti, v kolikor je zaradi naravne kakovosti onih sil sploh dopustno uporabljati te predpise.

S tem se je izčrpljivim prirodnim silam priznala kvaliteta pravnega dobra ne le na polju obligacijskega prava, nego tudi na polju absolutnih prav de lege ferenda. Tekom razprav se je izrekla želja po specialnem zakonu, ki naj bi uredil vso snov z enotnega stališča.

Odsek II. za civilno pravdo.

K vprašanju 1. se je sklenila resolucija: Izpremembe predpisov o prizivnem postopanju proti razsodbam okrajnih sodišč (radi več kot 100 K) v tem zmislu, da bi se v prizivnem postopanju dalo navajati nove okoliščine in dokaze, ako nista bili stranki na sporni razpravi zastopani po odvetniku, ni priporočati; odsek sploh pri tem ne priporoča, da se v sporih, za katere ni predpisano zastopanje po odvetnikih, uvajajo katerekoli posebne določbe o postopanju ali vsebini pravic spornih strank le za slučaj, če bi ne bili stranki pri razpravi zastopani po odvetnikih.

Na vprašanje 3.: Po kakšnih izpremembah izvrš. reda je težiti glede izterjavanja denarnih terjatev potom dražbenega postopanja nepremičnin? — se je odgovorilo: § 150 izvrš. reda ne zadošča v svojem dosedanjem besedilu in priporočati je izpremembo legislativnim potom v tem zmislu, da bi princip pokritja ne stal v nasprotju s prioritarnim principom.

K vprašanju 4. se je sklenila naslednja resolucija: Izjemno od pravila §-a 505, odst. 3. c. pr. r. se da na tozadevni predlog z neizpodbitnim sklepom tudi na potrdilno sodbo druge instance uporabiti določba drugega odstavka §-a 524 c. pr. r. Predlog, v katerem je vsled izvršitve razsodbe pretečo nevarnost izpričati, je do dneva vložitve revizije vlagati pri prizivnem sodišču, od tega dne pa pri sodišču prve inštanice in, če se je eksekucija že predlagala, pri sodišču, pristojnem po zmislu §-a 45, odst. 2 izvrš. r.; v zadnjih dveh slučajih je vrhu tega izpričati, da je za okoliščine, ki utemeljujejo oviranje, izvedel predlagatelj šele po ustni prizivni razpravi. Prizivno sodišče mora na prizivni razpravi pred sklepom o tem predlogu zaslišati nasprotnika in, če ni bilo nobene razprave, naročiti, da se ga sodno zasliši. Kadar pristojna odločba o predlogu sodišču prve instance ali pa izvršilnemu sodišču, se ravna pred sklepom vršeče se zaslišanje nasprotnika po predpisih §-ov 55, odst. 1 in 56 izvrš. r.

Odsek III. za kazensko pravdo.

K vprašanju 1.: Ali je dati odškodnino za preiskovalni zapor? — se je sklenila resolucija: Pravičnost zahteva, da

se onemu, proti kateremu se je kazensko postopanje končalo z ustavitvijo ali oprostilno sodbo, zakonito zajamči pravica do povračila najmanj vsaj gmotne, vsled preiskovalnega zavora povzročene mu škode iz državnega zaklada. V tem oziru je preiskovalni zapor popolnoma enak zavarovalnemu zaporu. Povračilo je izključeno, če je kdo namenoma dosegel preiskovalni zapor. Nasprotno pa pravica do povračila ne bodi niti odvisna od dosedanje nekaznovanosti zaprtega, niti jo je omejevatı na kak drug tak način, ki je onemogočil povračilo odškodnine vselej tedaj, kadar jo je zahteval pravni čut sam. Odločba o pravici do odškodnine in nje višina se pridržuje kazenskim sodiščem.

Na vprašanje 2.: Ali je v Avstriji priporočati institucijo pogojne obsodbe — je pravniški shod izrekel prepričanje, da je uvedbo pogojne obsodbe v Avstriji želeti in priporočati. Izmed različnih sistemov pogojne obsodbe je belgijsko-francoski sistem za naše razmere primernejši od angleško-ameriškega in zasluži tudi prednost pred nemškım sistemom pogojnega pomiloščenja ali celo pred brezpogojnim pomiloščenjem, ki se je pri nas uvedlo z justično-ministerialno odredbo z dne 25. novembra 1902. Zastran načina uvedbe je priporočati, da se dá zadevnim določbam načrta kazenskega zakona, kakor se je bil o njem posvetoval odsek poslanske zbornice leta 1893, takoj zakonito moč, dokler bi se v bodočem kazenskem zakonu nanovo ne uredile.

O vprašanju 4.: S kakimi sredstvi se je s štališča kazenskega prava bojevati proti alkoholizmu? — se je po živahni debati odločevanje preložilo na prihodnji pravniški shod.

Odsek IV. za javno pravo in narodnogospodarsko politiko.

K vprašanju 1. se je sklenila resolucija: Shod smatra, da je reforma materijalnega policijskokazenskega prava ter postopanja nujna, in pričakuje, da se zajedno z načrtom novega kazenskega zakona kmalu predloži načrt policijskokazenskega zakona, ki bode ustrezal znanosti in potrebam sedanjosti. Pravniški shod smatra za potrebno, da si da deželni odbor predložiti od podrejenih mu avtonomnih oblastev vse od le-teh izdane policijske odredbe ter da vse potrebno ukrene, da se razglase ti predpisi.

K vprašanju 2.: Ali je treba zakona o civilnopravnem jamstvu javnih uslužbencev po zmislu čl. 12 odst. 3 drž. osn. zakona o izvrševalni moči? — je shod izrekel prepričanje, da je namesto v čl. 12 državnega osnovnega zakona o izvrševalni moči obljubljenega zakona treba zakona, ki bo statuiral jamstvo države in javnih korporacij za škodo, nastalo vsled uradnih dejanj ali zanemarjenja od strani njih uslužbencev.

K vprašanju 3. (Kritika dosedanjega sistema avtonomije in pota bodočega razvoja) se je sklenila resolucija:

Pomanjkljivosti, ki se kažejo pri oskrbi avtonomnim korporacijam in njih organom odkazanih upravnih panog, je moči odstraniti, ako se predrugači sedanji sistem avtonomije. V to svrhu je zlasti potrebno: 1. Statuirajo naj se razlike v organizaciji občin po njih velikosti in gospodarskem značaju, manjše občine pa se naj združijo za gotove panoge javne uprave. 2. V avtonomno upravo naj se namesti kvalificirano uradništvo pod nadzorstvom višjih avtonomnih instanc. 3. Delokrog avtonomnih organov naj se konsekventno omeji nasproti cesarskim upravnim oblastvom in razširi na sorodna polja. 4. Avtonomnim organom naj se na polju njih delokroga podeli izvršujoča prisilna oblast. 5. Nadzorstvu cesarskih oblastev nad avtonomnimi organi naj se v smeri pravne kontrole jasno določijo meje ter precizno formulirajo slučajni uradnega poseganja višjih avtonomnih instanc. 6. V občinah naj se napravi četrti volilni razred s tem, da se volilna pravica raztegne na one udeležence, ki je doslej niso imeli. 7. Da se občinska avtonomija razvije in najsposobnejše delavne sile obvarujejo, je priporočati, naj se na kompetentnem mestu deluje na to, da se mladina na ljudskih in strokovnih šolah bolje kot doslej seznanj z avtonomijo in da se na praški univerzi in brnski tehniki ustanove posebne stolice za avtonomno pravo.

O vprašanju 4., namreč o potrebi in načinu javnopravne ureditve kartelov, se razprava radi nedostajanja časa ni mogla dovršiti in se zato ni sklenila nobena resolucija.

O vprašanju 5. zastran smotrov in mej nadaljnjega napredka na polju socialnega zavarovanja v Avstriji se je sklenila resolucija: Pravniški shod izreka občno prepričanje o nujno potrebni reformi našega delavskega zavarovanja s tem, da se mu

na eni strani pridoda invalidno in starostno zavarovanje, na drugi strani, da se vsa zavarovalna polja organsko spoje v eden sistem ter obenem raztegnejo na vse, v mezdnem razmerju stoječe osebe, na temelju bolniških blagajn kot skupnega izvrševalnega organa vseh zavarovalnih področij. Z zadovoljstvom pozdravlja pravniški shod, da odgovarja popolnoma tem načelom — glasom poročila vladnih zastopnikov v ekspertizi za tretjo revizijo klasifikacije nevarnosti nezgod od aprila tega leta — že dovršena vladna predloga. Obenem izreka prepričanje, da bi tedaj, ko se po zmislu dosedanjih tozadevnih načrtov odpravijo rente za manjše nezgode, in ko se, kot nameravano, ves — torej tudi vsled nezgod povzročeni — zdravilni proces odkaže bolniškim blagajnam, v okviru reforme v bistvu ne preostajalo prostora za samostojno zavarovanje proti nezgodam in da bi bilo le-to organično združiti z zavarovanjem proti onemoglosti. Zaeno se shod načeloma izjavlja, naj se sedanji enostransko le delavstvo upoštevajoči zavarovalni sistem drugo za drugim preustroji v splošni socialni zavarovalni sistem, da se ga polagoma razširi zlasti na one kroge malih podjetnikov (malih obrtnikov, malih trgovcev, malih kmetovalcev), ki so, ne davajočo pravila niti enemu samemu pomožnemu delavcu, takisto navezani na delo svojih rok in ki so tako glede njih načina življenja kakor tudi glede nezanesljivosti eksistence večinoma enaki delojemalcem dotičnih strok in ki zategadelj potrebujejo enako kakor le-ti socialne prisilne oskrbe. Vladajoče gibanje stavi sicer to zahtevo za stanovski postulat, pravniški shod pa smatra za potrebno, poudarjati, da se da v okviru socialnega zavarovanja govoriti le o osiguranju potrebnega eksistenčnega minima in da je treba poznejšnjemu, s sodelovanjem poklicanih javnih faktorjev primerno organizovanemu privatnemu zavarovanju prepustiti, da ga izpopolni na individualno višjo življsko mero.



Književna poročila.

Dr. A. Homan: Nemško-slovenska sodno-zdravniška terminologija. V Ljubljani 1904, tiskal in založil Drag. Hribar.

Ravnokar je prišla na svetlo ta knjižica, katere je slovenska sodno-zdravniška praksa prav zelo pogrešala. Nekako prav nazadnje je slovensko uradovanje prodrlo tudi na to polje. Med drugim je bilo krivo tega tudi pomankanje stalne terminologije. Le nekateri zdravniki so si jo priredili in začeli svoje izvide in mnenja oddajati s slovenskim jezikom. »Slovenski Pravniki« je po zaslugah dra. Fr. Zupanca, dra. Defranceschija in dr. Robide storil svoje tudi v tem pogledu, priobčivši več sestavkov sodnozdravniške vsebine z dobro preudarjeno terminologijo. To pa seveda za prakso ni zadostovalo. Sedaj je g. dr. Homan, dež. okrožni zdravnik v Radečah, uporabil vsi tozadevno slovensko in tudi hrvatsko slovstvo, zbral najpotrebnejšo sodnozdravniško terminologijo v lično in priročno knjižico na 65 straneh ter na naslednjih 26 straneh dodal tudi »navodilo za narekovanje sodnozdravniških zapisnikov« s praktičnimi obrazci za izvide in mnenja. Želimo, da bi se knjižica prav pridno uporabljala in res, kakor želi trudaljubivi g. dr. Homan, bila v izpodbudo k poznejši znanstveni terminologiji.

C. kr. deželnosodni svetnik v Ljubljani dr. Kavčič je priobčil v »Allg. oest. Ger. Ztg. št. 32 razpravo: »Streitfragen aus dem Gesetze über Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften«.

C. kr. okr. sodnik v Buzetu dr. Štepančič je priobčil v »Allg. oest. Ger. Ztg.« št. 31 sestavek: »Ist das in das Lastenblatt einzutragende Fruchtgenussrecht im Eigentumsblatte ersichtlich zu machen?«

Dr. R. Winter: »Die gerichtliche Executionsführung zur Hereinbringung von Steuern und Gebühren durch die k. k. Steuerämter.« Wien, 1904, Manz.

Dr. Ad. v. Pachner-Eggenstorf: »Der oesterreichische Civilstaatsdienst.« Wien, 1904, Manz.

Pod tem naslovom je pričela izhajati zbirka predpisov, ki veljajo za nameščanje in pravne razmere civilnih državnih uradnikov in slug. Vsega skupaj bo kakih 24 sešitkov po 3 pole, ki izhajajo vsakih 14 dni. Cena vsakemu sešitku je 90 h. Delo je posvečeno ministrskemu predsedniku pl. Koerberju.

Dr. Ed. Neubold: »Das oesterreichische Grundbuchswesen.« Graz, 1904, Moser.

Knjiga, ki razlaga formalno zemljiškoknjižno pravo, je namenjena praktikom in sicer v prvi vrsti sodnim uradnikom in drugim organom. Marsikaj, česar nima niti obsežni Bartsch, je najti v tej knjigi na tesnem prostoru.



Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. avgusta 1904.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) V svoji seji dne 2. pr. m. je odbor vzel na znanje, da gosp. sodni svetnik Kavčnik zaradi preobilih drugih poslov ne more preskrbeti priročne izdaje sodnega pravilnika in civilnopravnega reda v slovenskem jeziku, kakor je to storil z izvršilnim redom. Lotil se je pa sedaj tega dela na odborovo prošnjo g. sodni tajnik dr. Volčič v Novem mestu in, kakor čujemo, je nadaljuje z vso vztrajnostjo.

— (Osobne vesti.) Imenovani: za deželosodnega svetnika sodni tajnik v Ljubljani J. Potrato in okrajni sodnik v Radečah A. Rossina; za okrajna sodnika sodni pristav v Radovljici Fr. Rekar za Trzič in sodni pristav v Krškem J. Žmavc za Brdo; za sodne pristave avskultanti: dr. M. Geršak za Mokronog, F. Meditz za Metliko, I. Vrančič za Kostanjevico, dr. R. baron Rinaldini za Kormin, železniški komisar dr. O. Cumar za Sežano. — Premeščeni: deželosodni svetnik dr. I. Kladva iz Trziča v Kamnik, sodni pristav A. Levičnik iz Kostanjevice v Krško, sodni pristav A. Nagode iz Metlike v Radovljico, sodni pristav H. Lasič iz Ajdovščine v Kormin, sodni pristav Fr. Mavar iz Podgrada v Pazin. — V službovanje pri justičnem ministrstvu je prideljen sodni pristav dr. M. Škerlj v Gradcu. — Na svojo prošnjo je vpokojen deželosodni svetnik dr. J. Pekolj na Brdu.

— (»Zveza slovenskih odvetnikov v.«) Izvršujoč sklepe lanskega II. shoda slovenskih odvetnikov v Ljubljani je posebni odbor sestavil pravila za društvo pod imenom »Zveza slovenskih odvetnikov«. Ta pravila so dobila nedavno oblastveno potrdilo in sklical se je sedaj ustanovni občni zbor na dan 7. septembra t. l. ob 7. uri zvečer v mestni dvorani ljubljanski z naslednjim dnevnim redom: 1. poročilo pripravjalnega odbora; 2. volitev predsednika, 8 odbornikov in 2 preglednikov; 3. določitev članarine za društveno l. 1904; 4. posamezni nasveti in slučajnosti. — Iz pravil naglašamo nastopno. Društvo ima svoj sedež v Ljubljani. Namen mu je pospeševati splošno razvoj v Avstriji uvedenega prostega odvetništva in slovenskega posebej, braniti čast, ugled in pravice slovenskega odvetništva ter ščititi njegove interese, duševne in gmotne koristi, gojiti medsebojno kolegijalno sporazumljenje in solidariteto, delovati za pravilno izvrševanje zakonov ter pospeševati povzdigo pravnega čuta in znanja zakonov v slovenskem narodu. Društveni člani se dele v redne, izredne, podporne in častne. Reden član more biti vsak v odvetniški imenik vpisani avstrijski odvetnik ali v imenik odvetniških kandidatov vpisani avstrijski odvetniški kandidat. Izredni člani so avstrijski c. kr. notarji, notarski kandidati in konceptni uradniki c. kr. finančne prokurature. Podporen član pa postane lahko vsak avstrijski državljani. Častnim članom sme občni zbor izvoliti onega, ki si je pridobil posebnih zaslug za društvene namene. Redni člani imajo pravico udeleževati se občnih zborov, društvenih razprav,

sklepov, diskusij in sestankov, staviti predloge in nasvete, posluževati se vseh društvenih naprav ter voliti in voljen biti. Rednim članom je dolžnost plačevati vsako leto od občnega zbora določeni letni prispevek ter se ravnati po pravilih in sklepih društva. Redno članstvo ugasne s prostovoljnim izstopom, z izbrisom ali z izključenjem iz društva. Izredni člani se smejo udeleževati občnih zborov, društvenih razprav, diskusij in sestankov ter se posluževati vseh društvenih naprav; njih prispevek se pa ravnatoko določa kot pri rednih članih. Letni prispevek podpornih članov znaša najmanj 10 K — in se ti člani smejo udeleževati društvenih sestankov in diskusij kot gostje. —

— (Talar za odvetnike.) Na podlagi najvišjega ukrepa z dne 13. junija 1904 se je z naredbó z dne 17. junija 1904 drž. zak. št. 59 dovolilo odvetnikom, odvetniškim kandidatom in zagovornikom, da se lahko poslužujejo uradne obleke pri razpravah tedaj, kedar so sodni in državno-pravdniški uradniki zavezani imeti uradno obleko. — Za uvedbo talarja, ki je po tej naredbi le fakultativna, se je oficijelno poganjala najbolj odvetniška zbornica na Dunaju, dočim so se druge zbornice izjavljale bolj ali manj odločno proti talarju za odvetnike. Tudi sedaj so mnenja o tej stvari v odvetniških krogih in v publicistiki različna. Nekateré zbornice so že izrekle, da ne priporočajo svojim članom uradne obleke. Odbor odvetniške zbornice kranjske je potom okrožnice povprašal zbornične člane in odv. kandidate, ali in odosno pri kakšnih razpravah se mislijo posluševati talarja; — ali, kakor čujemo, je odgovor skoraj soglasno negativen.

— (Jubileji.) Dr. Anton vitez Randa je praznoval dne 8. pr. m. svojo sedemdesetletnico. Istega dne je bil votant v senatu državnega sodišča in je podpredsednik dr. Steinbach porabil to priliko, da je proslavljal jubilarjev sijajen politični značaj, njegove zasluge na iznanstvenem polju, češ, da se to njegovo ime imenuje vedno med prvimi. Skoraj vse pravniške fakultete avstrijske so mu poslale laskave adrese. Češki »Právník« pa je izšel v slavnostni obliki. — Dvorni svétnik prof. dr. S. Grünhut na Dunaju je praznoval začetkom tega meseca svojo 60letnico. Za menično pravo je eden prvih učiteljev današnje dobe in njegova »Zeitschrift für das Privat- und öffentliche Recht« uživa še vedno zasluženó slavo.

— (Shod nemških pravnikov) se bo letos vršil v dneh 9. do 13. septembra v Inomostu. Naša justična uprava je posebej opozorila na ta shod vsa sodišča in celo izjavila, naj se brez ovinkov dovoli dopust tistim uradnikom, ki se hote shoda udeležiti.

»Slovenski Právník« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Právníka« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26; naroča se tudi pri O. Fischerju, knjigotržcu v Ljubljani, na Kongresnem trgu.

